

AZ
ELSŐ NYOM.

.....
14.994 OSZK
10/2.....

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

AZ ATHENAEUM OLVASÓTÁRA.

Összeállította: Székelyi Károly

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TIZENEGYEDIK FEJEZET.

Késő este volt, midőn Tristan Ivándra visszatért. Lazas egyedül ebédelt e napon, de kellemesen tölté idejét, mert az ebédig a fiatal Urbánnal volt, ki szorgalommal végezte tanulmányait, sok tapasztalással, helyes felfogással bírt, s egyszerü modoru, de kellemes társalgó volt, s így Lazast mulattatá a vele való lét.

Sok dolgot tudott meg tőle a Szolcsányiak multjából, s különös volt az, hogy midőn Borbálát emlité, mindig elpirult, mi mutatá, hogy a főkertész leánya élénken érdekli őt. Beszélt Balázsról, a meghalt Imre grófról, Mária grófnőről és Thisberől. Mindenkit jól, gyermekéveitől fogva ismert, s mindenkiről külön-külön helyes ítéletet árult el, mi Lazast a legélénkebben érdekelte. Midőn Tristan visszaérkezett, sötét este volt s Lazas mosolyogva fogadá.

— Ne mentegesd magad elmaradásodért —

mondá neki, megelőzve annak szavait. Helyedben ugyanazt tettem volna. Távollétedet nem nélkülöztem. Urbán Béla mulattatott, jól telt időm. Hogy vannak a grófnék?

Tristan megkönnyebbülten fogott vele kezét, ki miatt annyi szemrehányást tett magának, hogy oly soká egyedül hagyta. Gyorsan elmondott neki mindent, a mit Sutánon hallott. Hogy Balázs elutazott, hogy Tirzus félig megbolondult, hogy a hölgyek jól vannak s hogy Borbálát mily szomorú kedélyhangulatban találta.

Lazast legjobban meglepte Balázs távozása.

— Így mi is elutazhatunk — mondá nevetve. Ez aztán csodálatos viselet. Vajjon mit mondanak secundánsai?

— Nem távozhatom most innét — viszonzá Tristan. A grófnék egyedül vannak, lehetetlen őket e helyzetben elhagynom.

— Ugy egyedül megyek. Pár hét múlva visszatérek, de Erdélyben már nem tudják, mit gondoljanak felőlem, kiknél hetek előtt kellett volna megérkezem.

És úgy tett, a hogy mondá. Másnap bucsut véve Szolcsányiéktól, elutazott, megigérve Tristánnak, hogy nemsokára visszajön hozzá, ki na-

gyon nélkülözte őt, bár idejének most legnagyobb részét Sutánon tölté.

A nyár észrevétlenül telt el, s szeptember hava gyorsan közeledett vége felé. A réteken megsárgult a fü, eltünedeztek a virágok; s ha egy-két merészebb kökőrcsin még kipattant is bimbójából, egy napig tartott virulása; az éjszakai hűvös levegő megbarnítá hajnalra leveleit, megdermeszté szirmát.

Tristan felejtve a pályájának folytatására való feltételeket, teljesen a gazdaságnak adta át magát. Idejét megosztá a munka és a hölgyek között, de nem felejtkezett el azon feltételekről, hogy Borbálától bármi áron, okvetetlen megtudja a titkot, mi, hogy létezik, s mit Marie grófnőre tukmált rá férje, nem kétkedett, hogy az annak nagy teherként nyomja vállait.

Borbála sokat barangolt egyedül az erdőkben, úgy látszott, nem tudott nyugodni; sem munka, sem olvasás, sem társaság nem szórakoztaták, folyton gondolatokba, tépelődésekbe volt merülve.

A grófnék kifogyhatatlanok voltak jóságukban iránta, de izgatottságát nem birták legyőzni. Naponként felkereste atyját, ki végre magához

bocsátá őt, de e találkozásban nem sok vigasztalót talát; megijedt atyja arcának kifejezésétől, a modortól, melylyel az őt fogadta s azon elhatározástól, mit vele közölt.

— El fogunk innét menni — mondá Tirzus. Megutáltam ezt a helyet. Csak azt várom, hogy kedélyem annyira lecsillapuljon, hogy a grófnéval nyugodtan beszélhessek, s tudtára adjam, miként tovább itt nem maradhatok.

Borbálára ez a hir nagy csapás volt. Majdnem arra határozta magát, hogy megkérje Szolcsányinét, miként engedje őt házánál maradni, ha atyja távozik. Használja bármire, csak ne kelljen atyjával menni.

Borzadály vett rajta erőt, ha arra gondolt, hogy az öreggel egyedül menjen a nagy, tágas, ismeretlen világba, hol egyetlen rokona, barátja, még ismerőse sincs. Félt, iszonyodott tőle, és mégis szánta őt egyedül távozni hagyni. Rémületes habozásban tölté napjait, egész nap barangolt a szabad ég alatt, s ily sétáknál gyakran találkozott Tristannal, ki egyetlen alkalmat sem mulasztott el, hogy hozzá csatlakozzék, hogy céljához hiven, kitudja az öreg Tirzus titkát.

Borbála mindig örülni látszott e találkozá-

soknak. Véletlennek vette, s az ifju gróf rokonszenves volt neki, és hálát érzett iránta azon feláldozásért, mivel az saját élete veszélyeztetésével igyekezett őt és atyját kimenteni a tűzből.

Hogy feltűnő ne legyen, Tristán soha sem említé a leány előtt Tirzúst, de egy napon ő maga kezdett atyjáról beszélni.

— Nem akar Sutánon maradni — mondá sóhajtvá — s nekem vele kell menni.

— El akar távozni innét? — kérdé meglepetve az ifju, mi teljesen ellenkezett azzal, a mit neki Szolcsányiné beszélt, bár tudta, hogy az csak örülni fog ez elhatározásnak.

— Végkép, örökre — viszonzá könnyes szemekkel a leány, s felelete zokogásba ment át.

— De hát mi oka van erre?

— A tűz óta beszámíthatatlan állapotban van. Okát nem adja elhatározásának, azt sem tudja talán, merre veszi utját, s fájdalom, nekem követnem kell, bárhova megy.

— Kegyed pedig örömetst maradna?

— Félek az ismeretlen világtól, mióta öntudatra ébredtem, e helyen kívül nem emlékszem másra, már a gondolatra is megriadok, hogy elhagyjam ezt.

— És még más valami is tartóztatja, nemde? Édesebb láncz, mint pusztán a szokás, és az emlékezet? . . .

— Nem értem.

— Nem tudom, kölcsönös-e a vonzalom, de az én közelemben Ivándon egy ifju sziv hevül, melynek nagy csapás volna a kegyed távozása!

— A fiatal Urbán? — kérdé igen nyugodtan Borbála. Sokkal nyugodtabban, mint hogy Tristan vele egykoru védenczére nézve jót sejtetett volna e majdnem egykedvüségből.

— Ő! ki éjjel és nappal kegyedről ábrándozik.

— Rosszul teszi. Nem szándékozom férjhez menni, sem hozzá, sem máshoz.

— Miért? Mi ok vezérli e határozatában? Igaz, hogy ma még ő nem házasodhatik, de a szerelem szivesen vár, ha remél, s kegyednek, hozzá nőül menve, meg lenne oldva kétes helyzete.

— Egy rejtély van előttem, — mondá komoran Borbála — mit fel kell derítenem, s addig, míg ez meg nem történik, nem gondolhatok semmi egyébbe.

— Rejtély? — kérdé alig rejthetve feszült érdeklődését Tristan.

— Talán nem kellett volna ezt kegyed előtt, gróf ur, elárulnom — viszonzá, észrevehetőn megijedve Borbála — de oly szorongatott helyzetben van szívem, hogy jól esik, ha pár szóval is könnyíthetek rajta s kiönthetem, mi hetek, sőt hónapok, talán öntudatlan már évek óta kinozza lelkemet.

— Talán nagyobbak, sötétebbnek látja azt, mint valóban megérdemelné, talán csak képzelődés az egész...

Borbála a földre szögezte szemeit, s fejét némán rázta meg. Nem! — mondá aztán. Nem képzelődés. Jeleim vannak, sőt bizonyítékom, hogy nem az. Félek, hogy nagyon is tisztán látok s ez, mi mindattól elválaszt, mi más leánynál életcél lehetne.

— Hallgasson reám, Borbála. Legyen meggyőződve, hogy nálam nincs jobb barátja, s midőn azt tanácslom önnek, ne utasítsa vissza az ifju Urbán ajánlatát, nem pusztán házasságggyártási viszketegből beszélek...

A leány a »jó barát« szónál különös kérdő, feszült tekintetet lövelt Tristánra, ki majdnem megzavarodott a sötét, eszes szemek kifejezésétől, nem tudván, mit jelent e különös pillantás.

— Nem megyek férjhez! — mondá határozottan. Miért tenném, Urbán Bélába nem vagyok szerelmes, sőt rokonszenvet sem érzek iránta. Nagyon egyszerű, igénytelen ő nekem. Ha egykor kiszabadulhatnék azon ónsúlylyal rám nehezedeő gyanu terhe alól, ami nem enged semmi másra gondolnom; más izlésem, más igényeim volnának, mint a gazdatiszt fia!

Tristan csodálkozva nézett reá s utána; mert a leány gyorsan ejtve ki szavait, feleletet nem várva, távozott.

— Mi volt ez? — kérdé magában az ifju s lassan gondolkozva haladt Sután felé, az erdő egy másik utján, mint a merre Borbála ment. Feltette magában, hogy megkérdi Marie grófnétől a főkertészre vonatkozó uj részleteket, megkérdezi tőle, tud-e ő már annak távozási szándékáról, s hajlandó-e az öreg embert elbocsátani. Rövid idő előtt még azt mondá neki a grófné, hogy az soha sem fogja Sutánt elhagyni, s ő nem küldheti el...

Senkit sem talált az udvaron, a lépcsőkön s a hosszú csendes folyosón. Ismerve a lakosztály minden egyes bejárását, a könyvtár ajtaja felé vette lépteit, mely közvetlen a grófné dolgozó-

szobája mellett volt. Belépett oda, de tovább menni bejelentés nélkül nem akart; egyik székben foglalt helyet, könyvet vett kezébe, megvárni szándékozván, míg a mellékszobában neszt hall, vagy a könyvtárba jön valaki.

Nagy meglepetésére, Balázs hangját hallá, ki egy idő óta távol volt e vidéktől, fölváltva Marieval; az öreg Tirzusról beszéltek.

Mihelyt az ifju Szolcsányi hangját hallotta, rögtön újra felállt, hogy távozzék. Semmi áron sem kívánt vele összejönni, a kiegyenlítettlen ügy rendbehozása előtt. Ösztönszerűleg érzé, hogy e találkozás igen ügyetlen, sőt boszantó, nevetséges volna, letette könyvét s az ajtó felé indult, midőn Marie egy csodálatos nyilatkozata hirtelen megállítá utjában.

— Így kénytelen leszek Tristan segítségét igénybe venni...

E szavak után elfojtott morgó, dühös felkiáltás következett, mi a távozóféiben lévő Tristant lekötötte.

— Megtiltom, hogy őt bármily családi dologba beavasd! — kiáltá épen nem tiszteletteljes hangon Balázs, mi az ifjunak minden vérét arczába kergeté, s önkéntelen ajkába harapott.

— Ha nem akarod, hogy hozzáforduljak, úgy saját magadnak kell Tirzussal beszélni — viszonzá Marie; de hangja reszkedett, mit Tristan a távolság daczára is észrevett.

— Én nem beszélhetek vele, azt te legjobban tudod.

— Egy harmadik megoldást nem tudok, vagy magad intézed el a veszélyes kérdést, vagy másnak kell azt tenni, tőlem, asszonytól, ezt nem kívánhatod, s Tristant nem volna szükség a multba beavatni, bár hallgatásáról jót mernék állni.

Elfojtott nevetés hangzott fel Balázs ajkairól, mi a guny, düh, gyűlölség hangjainak vegyüléke volt.

— Megtiltom, hogy vele beszélj e dologról; még sejtelve se legyen a multról, neki, az idegennek — mondá a legélesebb, majdnem durva hangon a gróf, mi Tristan előtt megfoghatatlan volt. Soha sem hitte volna, hogy bárki a földön Marieval így merjen beszélni, ki iránt neki szive telve volt imádással.

Szeretett volna e csodálatos párbeszédből többet megtudni; de tiltá lovagias érzése, hogy tovább hallgatózzék. Eddig is sokat hallott! Többet, mint önmaga is szeretett volna, s mit

Balázs tudva, alkalmasint soha sem bocsátott volna meg neki.

Elhagyta a könyvtárt s ugyanazon az uton, melyen jött, csendesen, nesztelenül, észrevétlen távozott. Gondolatokba mélyedve haladt ide s tova czél nélkül a park utjain, fájdalmas és csodálatos gyanu támadt szívében. Lázás félelmet, sőt féltékenységet érzett azon gondolatra, mily összeköttetés lehet az Marie és Balázs között, a mi megengedi, hogy férfi, nővel szemben ily durva szavakban törjön ki, oly tiszteletlen módon bánják vele. Fiatal szíve, mely még az élet tapasztalataiban járatlan volt, a legborzasztóbb sejtelemben kinlódott. Átviharzott lelkén minden lehetőség, mi e két embert összeköthette, mi ily jogokra emelhette Balázst a sógornővel szemben, kivel a rokoni összeköttetés nem volt elég magyarázat az ily viseletre. Az, hogy lehet egy ok, egy egészen más indító erő, talán titok, mit közösen kell rejtegetniök, mi mindkettőjüknek érdekében áll, hogy fel ne derüljön, ki ne tudódjék és még sem köti őket össze — az e perczben nem jutott eszébe. Egyedül bennük, náluk kereste az okát mindannak, a mit hallott s ez vad keserőséggel tölté el, és szilaj gyors-

sággal szelé át, futá be a kert hosszú végtelennek látszó utjait... Végre kibukkant a sötét árnyékos allééból s a fordulónál Tirzust pillantá meg, ki lehorgasztott fővel járkált a parkban. Hosszu ősz szakála mellére csüggött, tartása görnyedt volt, szeme majdnem egészen behunyva, mintha semmit sem látna maga körül, s egészen belső világába, gyötrelmébe volna elmerülve.

Tristan hozzásietett, megszólítá őt, ki erre összerezzent.

— Már jobban érzi magát? — kérde az ifju, élénk felindulásával küzdve.

A főkertész vonásain keserü, gunyos mosoly röpiült át.

— A mennyire e földön az lehetséges, jól vagyok.

— Merre veszi utját, miután látom, hogy czél nélkül járkál: az erdőbe megy?

— Iváandra szándékoztam.

— Hozzám?

— Egy kérelemmel.

— Így szerencse, hogy találkozung. Ivánd messze van innét, gyalog annak, ki hetek óta a szobában ül, s nem szokta meg a járást.

— És ki oly nehéz terhet czepeel vállain,

mint én — mondá sóhajtvá az öreg s szeme vad tűzben égett.

— Szóljon Tirzus. Ha valamiben segítségére lehetek, örömet teszem.

— Tudom gróf ur — viszonzá majdnem érzékenyen az öreg ember. A ki látta méltóságodat a tűzveszélyben, mint tette ki magát oly emberek miatt, kiket alig ismer, az nem kételkedik nagylelkűségén.

— Minden embernek kötelessége segíteni embertársain.

— Es miért nem tette más? — kérdé felbőszülve Tirzus, s percz alatt vége volt enyhe hangulatának. Más, a kinek ez majdnem kötelessége lett volna? Megmondom gróf ur önnek, miért? Mert azt remélte, hogy az öreg Tirzus oda ég. Elnémul, keservével, fenyegetése és szörnyü titkával együtt, és senkiről nem mondhatja el az igazat!

Tristan hallgatott.

— Nem gyanítja méltóságod, hogy e kastély fölött iszonyu titok lebeg? — kérdé új izgatottsággal Tirzus, fürkészve mélyesztvén szemét társa tekintetébe.

— Csak néhány hónapja vagyok itt.

— A ki Szolcsányi Balázs arczát csak egyszer látja, lehetetlen, hogy ne gyanítsa a multat.

— Mi összeköttetésben van az ön multja vele?

Az öreg böszülten nevetett. — Vele! — kiáltá fogcsikorgatva, s oly vad haraggal, hogy Tristan félrehuzódott tőle. Önkéntelen azon gyanu támadt benne, hogy örült az, a ki ily modorban beszél s ily módon viseli magát.

— Ne féljen — folytatá, kezével megnyugtatólag intve Tirzus. Eszem helyén van. Még ma legalább helyén, multam bár beszélhetne róla, hogy nem volt az mindig oly józan állapotban... Legyen nyugodt; méltóságodat nem bánom!

Szó nélkül mentek egymás mellett, Tristan nem tudta, mit gondoljon.

A leégett kertész- és üvegházak korommal borított üszkös színhelyére értek s Tirzus hirtelen megállt.

— Tudja gróf ur, ki gyujtá fel e házat? — kérdé társától.

— Sejtelmem sincsen róla — viszonzá elfogulatlan az ifju, majdnem rettegve az öreg vallomásától.

— Mily véleményben van a tűz keletkezéséről a grófné?

— Véletlen szerencsétlenségnek tartja. Neki, fájdalom, ezekre menő kárt okozott.

— Megtörtént Szolcsányi gróffal a párbaj, miről előtte való nap beszültünk?

— Nem.

A főkertész gúnyosan felkaczagott. Vadul, diadalmasan szilaj hangja átsivítá a levegőt, a kert néma csöndjét, aztán gyorsan elhallgatott. Tömött, ősz szemöldökei alul pislogott társára, ki majdnem szigoruan nézett reá.

— Nem is fog! Emlékszik gróf ur, mit mondtam, midőn kegyednél voltam a párbaj előtt: hogy Balázs gróf életére én tartok jogot!

— Emlékszem, ez érthetetlen, s ne vegye rossz néven Tirzus, örült állítás. Levegőbe dobott bomba ez, melyről nem tudjuk, hol áll meg, meddig röpül, hol pattan szét. Ha ilyet állítunk, meg is kell azt magyaráznunk, különben nevetséges, gyerekes kérkedés, fenyegetésnek látszik.

— Megmagyaráznom nem lehet — viszonzá zordan sötéten az öreg. Azonban, ha meg akar

győződni, hogy állításom nem hiu kérkedés, ismételve szavaimat Balázs gróf vagy a grófné előtt, s meg fogja látni, mily hatást idéz ez elő arczaikon.

— Nincs e dologhoz közöm, s beavatkozni tolakodás volna részemről.

Tirzus gondolkozva ment egy ideig mellette, nem felelt. Elhagyták a leégett ház dűledező romjait, s az erdő felé haladtak azon az uton, mely Ivánd felé vezetett.

— Még nem mondta, Tirzus, mi végett óhajtott hozzám Ivándra jönni — kezdé, újra felvéve a szót, Tristan.

— Igaz! Pedig sürgős az ok, mi oda vezetett volna. Arra akarom kérni méltóságod, t, legyen közbenjáróm a grófnénál, adja tudtára, hogy távozni akarok innét, mielőbb és — örökre.

— Miért nem mondja ezt meg önmaga? Szerintem, oly hosszú összeköttetés után, illetlen e szándékot más által megizenni. A grófné bizonynyal mindig jó és kegyes volt minden alattvalója iránt.

— Mindig! Ebben nem lehet kifogás. Ha mindenki úgy bánt volna velem, mint az özvegy grófné, akkor . . .

— Nos akkor?

— Sok nem történt volna, a min most már változtatni lehetetlen, s mi mindnyájunkat nyom. Higyje el, gróf ur, nagy szolgálatot tesz ön a grófnénak, ha megkiméli őt a velem való találkozástól, és attól a mit — mondanom kellene neki.

Az ifju habozott.

— A grófné érdekében kellene teljesítenem az ön kérelmét?

— Egyedül az ő érdekében. Magam miatt nem fárasztanám, bár nem tudom, mi okból, csodálatos bizalmat érzek méltóságodhoz.

— És ne csalódjék reménységében. Mit mondjak Marie grófnőnek?

Tirzus örömtelt felkiáltást hallatott.

— Köszönöm! — mondá újra azon különös érzékenyüléssel, mi jellemét, zord arczát tekintve, majdnem megfoghatatlan volt nála. Ha megengedi, tudtára adom feltételeimet, mit részemről urnóm elébe kérek terjeszteni.

— Feltételeit? Ha saját maga akar elmenni, akkor legfeljebb urnője szabhatna feltételeket.

— Nem. A dolog megfordítva áll. Nekem itt végrendeletileg örökös kenyérem, lakásom, foglalkozásom van, ha távozom, kárpótlást kapok.

— Akkor, ha elküldetnék innét, hiszem, de ha saját kérelmére történik elbocsáttatása...

— Akkor is. A Szolcsányi-család köteles rólam gondoskodni, a míg élek. Hol, merre, ez saját akaratomtól függ. Tetteimnek szabad ura vagyok.

Tristan bámulva nézett reá.

— Igen gróf ur, ez így van, megmásíthatatlanul. Arra kérem tehát, adja tudtára a grófnénak, hogy elmegyek, de évenként háromezer, kerek számban háromezer forint évpénzt kívánok.

Tristan megrémülve hallgatott. A követelő hang, a szentelen merészség, mivel a főkertész e szavakat kiejté, oly bámulatba ejté őt, hogy nem volt képes felelni.

— Megteszi? — kérdé sürgetve amaz.

— Ha kívánja, s ha oly biztos abban, hogy az megtörténhetik, viszonzá az ifju gróf. Hol találom meg, választ hozva a grófnétól?...

— A hátulsó udvar egyik házában lakom. Bárki szobámhoz vezetí méltóságodat.

— Talán még má felkeresem — viszonzá Tristan, s örülve, hogy szabadulhat az ellenszenves embertől, s hogy Mariehoz mehet, gyorsan fordult meg és visszafelé a kastély irányába sietett.

TIZENKETTEDIK FEJEZET.

Midőn a lépcsőkhöz ért, Balázs gróf jött vele szemben, fogata a kastély előtt várt reá.

Hidegen köszönték egymást, s Szolcsányi, kocsijára ülve elrobogott, Tristan a grófnéhoz vezetteté magát.

Marie észrevehetőleg izgatott volt; arcza szokatlan élénk színben égett, szeme nemével a fáradságnak függött a belépőn, mintha nagy és kellemetlen vita merítette volna ki erejét és türelmét. Némán nyujtotta neki kezét, melyet az ifju melegen vont ajkaihoz.

— Sógorom visszatért, — mondá a grófné — találkoztaál vele? E perczben hagyott el.

— A vestibuleben. Fogatához sietett.

— Beszéltetek egymással?

— Ha csak lehetséges, ő kerüli azt, csodálatos ellenszenvvel viseltetik irántam, s ez az ellenszenv kölcsönös.

— Nagyon szenvedélyes természettel bír, s vetélytársának tart Thisbénél.

Tristan önkéntelen elmosolyodott.

— Én nem udvarlok Thisbének, s ha teném, alkalmasint hasztalan fáradság volna.

— En az ellenkezőt hiszem.

— Ugy nem próbálom meg — viszonzá az ifju gyors elhatározással s önkénytelen őszinteséggel, mi társnéja arczát észrevehetően elkomolyítá. Akaratlanul egy sóhaj röpült ki ajkain.

— Megbántottam? — kérdé ijedten Tristan.

— Nem; csak egy kellemes reményemet tesz szavaid semmivé.

— Bármily őszinte szivből óhajtanám tetszését mindenben megnyerni, grófné: kötelességgem nyiltan beszélni ott, hol az ellenkezőt csak szivem rovására tehetném.

— Mi kifogásod ellene?

— El vagyok ragadtatva tőle. Szépnek, kitünőnek, hódítónak tartom; kétségbe volnék esve, ha Balázsnak nyujtaná kezét, kit: bocsánat, nem tartok méltónak hozzá. Az én szivem azonban nem szabad, s bilincsekre nem hagyja verni magát.

Marie hallgatott, habozni látszott . . .

— Tudod-e Tristan, — mondá szomoruan — hogy te különös, és megfoghatatlan képzelgésekben szenvedsz, majdnem betegségnek lehetne nevezni?

— Elismerem, de nem kívánok tőle szabadulni. A szerelem fájó és mégis gyönyörteljes betegség, nálam gyógyithatatlan, mert óva őrzöm, hogy megtarthassam annak minden egyes symptomáját. Lassanként vallási rajongássá fajult s egyedüli óhajomásom, hogy a mig élek, sajátom legyen. Marie arcza lassanként elveszté lázas pirosságát s halálosan halvány lett, szemébe fájó, kinos kifejezés ült.

— Menj mielőbb folytatni hivatásodat — mondá halkan. Majdnem azt kívánom, hogy ne jöttél volna ide, vagy addig, mig férjem élt, térél volna vissza.

— Az érzelemre nem hatnak külső körülmények; kifejlődik az, a nélkül, hogy észrevennők, vagy küzdhetnénk ellene, s én nem távozom Ivándról. Hallgatni, kinlódni fogok, gyötrelmes napokat töltendek, de e keservet nem adom semmi szórakozás, tanulmány vagy változatosságért. Édes kin az, mit nem kárpótolna nekem semmi gyönyör.

Szolcsányiné észrevehetőleg ideges volt.

— Nem akarom érteni szavaidat, mert felelnem kellene azokra, s ez, félek, kínos volna mindkettőnkre nézve.

Az ifju szeméből, egy pillanatra, szenvedélyes féktelen láng lövelt társnőjére, felelni akart, de jobbnak tartván elhallgatni szavait, ajkába harapott s némán, hirtelen lesütött szemmel állt előtte.

Marie nem tudta, hol és hogyan kezdje újra a megszakadt beszédet.

— Kis idő előtt látogatást akartam tenni itt, — kezdé Tristan — a könyvtárig jutottam, de önnek Balázsszal folytatott beszéde elriaszított, s a kertbe mentem.

— Hallottad a párbeszédet? — kérde Marie élénken, de a legkisebb nyugtalanság nélkül, s ez irként hatott az ifju gyanakvó szivére.

— Néhány részletét csak a társalgásnak, de ennek kapcsán értettem meg néhány különös dolgot Tirzus beszédéből, kivel a kertben találkozáim, ki össze-vissza hadarva mindent, végre arra kért, adjam elő kívánságát, hogy ő véglegesen távozni akar, elhagyni szolgálatát s Sutánt örökre.

— Ezt mondta Tirzus? — kiáltá élénk

örömmel a grófné s önkénytelen hálás kifejezéssel csapta össze kezeit. Valóban azt mondta? Jól értetted? Alig hihetem...

— Még egy más kérelmet is elő kell részéről adnom — folytató, fejével igent intve a kérdésekre Tristan. Háromezer forint kegydíjat kíván évenként, a míg él, s végképen lemond az uradalomban maradhatás jogáról.

— Hála Istennek! — mondá a grófnő megkönnyebbülve, s az ifju látta, mily nehéz kő esett le szivéről e hirre. Meggyőződött, hogy a főkertésznek igaza volt, midőn azt mondá: a Szolcsányi-család köteles rólam gondoskodni, a míg élek!

De hát mit jelent ez öröm, a nyugtalanság s félelem e váltakozása! Mit azon durva szóváltás, mit kis idő előtt Balázs ajkairól hallott. Uj kétség, uj gyanu, rossz sejtelmek szálltak meg szivét. Látta, hogy a tűz, Tirzus fenyegetése, Borbála félelme s az általa látott véres fehérruha, mind összeköttetésben vannak egymással: s ő, daczára, hogy akkor feltalálni vélte az első nyomot, újra a legnagyobb sötétségben tévelygett, s a legkinzóbb kételyek marczangolják belsejét.

— E szerint megvihetem neki az engedélyt, hogy mehet? — kérdé elfojtott lélegzettel.

— A kívánt három ezer forintot megkapja. Írásban kell neki kiállítani, hogy lemond az uradalomban maradás és itt lakás jogáról, s bármi történjék, ide többé vissza nem tér, és bármikor távozhatik.

— Tehát csakugyan van neki joga, hogy a meddig akar, Sutánon lakjék, s ha távozik, kárpótlást követeljen?

— Van! — mondá halk, komor, majdnem reszkető hangon a grófné s félre fordítá fejét.

— Szegény Borbála — sóhajtá önkéntelen szájalommal az ifju, mire társnéja megdöbbenve s gyorsan fordult hozzá.

— Igaz, erre nem is gondoltam — mondá ijedt hangon. — Mi történik vele, neki alig lehet atyjával távozni — ő itt marad.

— És ha Tirzus nem egyezik ebbe, ha nem akar gyermekétől elválni, vagy újabb kárpótlást követel, ha itt hagyja őt? Vagy tegyük fel, hogy Borbála sajnálja félig már ugyis örült atyját egyedül hagyni. . .

— Rettentő helyzet a szegény leányra nézve, ki jó nevelésben részesült, más igényei, más fo-

galmai vannak, mint hogy vad, durva, neveletlen atyja társaságában elégedett lehetne.

— Nekem megvallá, hogy a legnagyobb csapás, a mi érheti, ha innét távoznia kell, s atyját kíséрни, kitől fél és borzad egyedül lenni vele. Marie fürkészve tekintett reá.

— Ily behatóan, részletesen beszéltél vele a dolgok állásáról, hol és mikor találkozol Borbálával ily hosszú párbeszédre — tevé észrevehető izgatottan hozzá.

— Gyakran találkozunk az erdőben, s hosszasan beszélgetünk. Azok, kik rejtett fájdalmat, keservet viselnek sziveikben, gyorsan megértik egymást, s talán nem fog csodálkozni grófné, ha azt állitom, hogy Sutánon s Ivándon létem óta: az egyedüli, kivel tartózkodás nélkül beszélek s ki ugyanazt teszi mondá — Borbála.

— Különös, hogy épen őt választád.

— Sőt nagyon természetes. Mindenki boldog itt rajtam és rajta kívül, s más-más irányban bár, de a kölesönös szenvedés összehozott bennünket.

E szavak alatt Tristan elhagyva helyét, egészen a grófné közelébe lépett, ki már előbb felállt s lázas izgatottság látszott rajta.

— Tudod-e Tristan: mire, hova vezet, két ifju lény, férfi és nő között az ily bizalmasság?

— Tudom, de nem félek tőle. Nálam az lehetetlen. Együtt lehetnék vele az egész életen át, s nem volna veszedelmes.

— Miért nem?

— Mert szívem nem fogadhat magába más érzést, mint szánalmat, kettős szerelmet nem érezhetünk egyszerre: s én mást szeretek.

— Ez esztelenség? Mondá kitörve Marie.

— De boldogító érzés, s én nem adnám boldogtalanságomat a világ minden kincseért.

Szolcsányiné újra elfordult tőle, de Tristan féloldalt látta keblének hullámozását, az ideges rezgést, mi keresztül suhant lényén, s a reménynek egy lobogó lángja tündöklött szemében, önkénytelen azon eszme támadt fel benne, hogy a nap forró sugara a legzordabb jeget is felolvasztja, s az enyészetbe is életet lehet önteni. Végre sikerült legyőzni Marienak felindulását, s társára szögezé szemeit.

— Ne játszszál Borbálával — mondá igen komolyan, majdnem szigoruan. — Ha te pánczélozva hiszed is szived, az övé fogékony! Ne tedd boldogtalanná, kit az élet már ugyis eléggé sujtott.

— Őrizkedni fogok ettől, de majdnem biztosan hiszem, hogy nincs veszély.

— Miből merited e hitet?

— Soha egy csillámát sem vettem észre nála a melegségnek. Nyugtalan, izgatott, félelemmel van telve egy bizonyos irányban, mit megmagyarázni nem akar. Iszonyu titokról beszél, s ez igénybe veszi minden érzelmét.

— Esztelen! Beszélnem kell vele. A legnagyobb veszélyt idézheti elő fecsegésével. Kieszközlöm atyjánál, hogy itt maradjon, de meg kell tanulnia — hallgatni!

— Nem méltat bizalmára grófné? Látom, érzem, hogy ez alatt álló emberek sorsa össze van fűzve az önökével, hogy közös titok, közös veszély lebeg az urnő és szolga feje fölött. Miért vagyok én kizárva ebből? Én, ki örömmel ontánám véretem, hogy önt megőrizzem még a kellemtelenségtől is. Ne vegye tolakodásnak, ha kérdelem: mi az, mit Borbálának rejtegetni kell a nélkül, hogy ő annak horderejét tudná, mi önnek félelmet okoz?

Marie a mellette álló ifju vállára tette kezét, kinek viruló arcza a méltatlankodás pirjában égett szavai alatt s fájdalmas kifejezés ült szemében.

— Ha eljön az ideje — mondá komolyan — ha szükség lesz arra, a mit ma kérdesz tőlem, — hogy megtudd: légy meggyőződve, miként tartózkodás nélkül beszélek veled. Ma még szükségtelen volna a mult egy igen komor eseményét szellőztetni, mi neked nyugtalanságot, nekem igen kellemetlen perczeket okozna, s ezt előidézni felesleges — szükségtelen.

— Mióta az első gyanu, sőt az első nyom feltűnt előttem, nem vagyok nyugodt, s a bizonytalanság remegése kinosabb a legrosszabb valónál.

— Az első nyom? kérdé meglepetve Marie. Mi lehetne az? Egyszer már említéd előttem.

— Egy vérrel borított női ing, minek birtokába vételén atya és leány czivakodtak, míg fejük fölött égett a ház! Alig birtam Borbálát elszakítani attól.

A grófné megnémulva nézett reá.

— Egy véres női ing, — mondá dadogva — elhaló hangon. Mit sejtessz ebből s valóban jól láttad-e, hogy az volt?

— Mint kegyedet e perczben. Keresztül rohanva a lángokon, Borbálát kerestem, ki nem törődve a borzasztó veszély fenyegető voltával, a véres ingen czivakodott. Nem adhat-e ez a

tény gyanut a legborzasztóbb eseményekre; én e percztől Tirzust gyilkosnak tartom.

A grófné halálsápadt volt, ajkait lezárn látszott a rémület.

— Nincsen igazam?

— Nincs! — viszonzá végre felocsudva ijedségéből, erélylyel, szigorusággal. — Dobd el magadtól e gyanut, mert különben köteles vagy tovább haladni, tovább fürkészni az első nyomot: köteles az igazság fogalmai, a törvény kivánalmái szerint, nem sejtve hova, merre és meddig vezet a nyom.

Az ifju némán hajtá meg magát, jeléül, hogy engedelmeskedni fog, s kalapját vette. Beszélni fogok Tirzussal: — mondá — s tudtára adom, hogy mehet, és számíthat a haromezer forint kegydíjra.

— Én pedig Borbálával beszélek.

Tristan elhagyta a szobát. Marie pár perczig az ajtóra függeszté sötét pillantását, melyen távozott, aztán mélyen felsóhajtva, arczát kezeibe mélyeszté. Miért nem született előbb — suttogá könyes szemekkel. — Ma boldogtalanná kell őt tennem, hogy később boldog legyen.

TIZENHARMADIK FEJEZET.

Az ifju Csáthy, fölkeresve a főkertészt lakásán, s elvégezvén vele dolgát, szokatlan izgatottságban sietett hazafelé.

Aminek mikénti szavakba öntése oly sok gondolkodás, tünődésébe került, ma a véletlenség által megtörtént. Megmondta Marienak, a mit érez, a mit ugy sem lehetett volna sokáig eltitkolni, s az elragadtatásnak különös érzése vett rajta erőt azon tudatban, hogy merész vallomása nem vonta maga után azt, a mitől rettegett: Marie neheztelését.

— Csak Lazas itt volna — suttogá újra és újra menet közben. — Oly nagyon vágyom valaki után, kivel beszéljek. Nem arról, a mivel szívem el van árasztva, abból soha egyetlen szót sem fogok elárulni. Közönyös dolgokról, bármiről . . . csakhoggy beszélhetnék vele. Oly kínos a hallgatás és egyedüllét — ha szívünk telve van.

És mint a tündérmesékben, hol az óhajlás azonnal teljesedik, haza érve, Lazas Viktor jött elébe. Fél óra előtt érkezett és örvendő ölelték meg egymást. A nem várt találkozás Tristánnak szokatlan örömet okozott, s barátja éles szeme azonnal észrevette rajta, hogy rendkívül izgatott kedélyállapotban van; bár idegei nem ritkán a betegségig meg szoktak támadva lenni, ma még a rendesnél is hevültebb, nyugtalanabb volt.

— Mit műveltél, mióta egyedül hagytalak?
— kérdé tőle. — Mit csinálnak a grófnők?

Tristan rövid szavakba foglalá mindazt, a mi azóta lefolyt, a legutóbbi órák történetét elhallgatván, csak azt emlité, hogy Balázs visszaérkezett.

— Találkoztál vele?

— Csak láttam.

— A párbajnak tehát vége van?

— Az uton Sutántól, nem tudva még, hogy visszajöttél, folyton azon gondolkodtam, kit küldjek hozzád e miatt.

— Szerintem ez az ő kötelessége volna, ha nem teszi, rád nézve közönyös lehet.

— Várok egy ideig, s ha ő nem ujitja fel a félben maradt ügyet, én teszem.

— Ez helytelen. Okvetetlen meg kell várnod, mire határozza ő magát; szerintem ő a sértett fél.

A két barát kedélyes együtt- és egyedül-létben tölté a napot, de Lazas előtt nem maradt észrevétlen azon különös hangulat, melyben barátja volt, s melyet nem tudott magának megmagyarázni: csak annyit sejtett, hogy Tristán, távolléte alatt, valami kellemetlenség vagy nagy boldogság érte. Elhatározta, mielőbb kifürkészni azt.

Másnap gyalog indultak el Sután felé, hogy meglátogasság Szolcsányinét, midőn az erdőn át haladva, távolról látták jönni Balázst, ki nem véve őket észre, ugy látszott, valakit keresett, legalább ezt sejtette azon fürkésző kutatás, mivel minden sűrűbb helyre, fák és bokrok közé tekintett.

— Álljunk félre, — mondá Tristan társának. — Huzódjunk ide a sűrűségbe, mig előttünk elhalad; kellemetlen volna a találkozás vele, mielőtt ügyünk tisztázva van.

A féloldalt végigvonuló sűrű bokrok közé léptek. A fönt levágott fák alsó buja hajtásai teljesen elfödtek őket, s meglepetve látták, hogy

Borbála sietve közeledik a másik oldalról, s hogy ő volt az, kit Balázs keresett. A véletlen úgy hozta, hogy épen a két ifju rejtekhelye előtt találkozzanak, hol megálltak, s Szolcsányi gróf halk, elfojtott hangon kérdé:

— Elhozta?

— Nem! — viszonzá daczosan a leány.
— Addig nem adom oda, mig meg nem mondja gróf ur, mi érdek köti önt amaz emlékhöz.

Balázs dühösen dobbantott lábával.

— Játszani akar velem, Borbála? — kérdé, az eb fenyegető, elfojtott morgásához hasonló hangon. — Ezt nem tanácslom!

— Soha sem jutott az eszembe, gróf ur, de okvetetlen tudnom kell, kié a név, mely amaz ingre tapad, mi köti ahhoz oly borzasztó emlékekkel atyámat, s mi érdeke van önnek azt megszerezni.

Tristan minden szót hallott, s a kíváncsi feszültség és nyugtalanságtól reszketett.

— Borbála! — kiáltá fenyegető hangon Balázs, mig szeme félelmes tűzben lángolt a haragtól.
— Legyen esze, ne kényszerítsen a legvégsőre, ujramondom, nem én forgok itt veszélyben, hanem atyja, s ha tudná annak titkát, maga is rettegne miatta.

— Tudni akarom — mondá konokul a leány, legkisebb megrettenés nélkül, s bátran tekintett a fenyegető szemekbe. Szolcsányi Balázs végignézte őt, ajkait összeszorítva, szeme villámokat szórt felé.

— Nem akarja elhozni az inget? — kérdé sziszegve.

— Nem, a nélkül, hogy tudnám, mi okból raboltam meg atyámat, ha ellopom azt tőle, s mi vész, mi érdek köti önt ama vérben fürösztött vászondarabhoz, mely a mi sajátunk.

A gróf dühe a legmagasb fokot érte el. Kezét egy pillanatra felemelte, hogy leüsse az előtte álló leányt, ki félelem nélkül tekintett reá. Az ifjak el voltak készülve, hogy kirohanjanak, de a gróf leereszté kezét, s némán, gondolkodva szemlélte Borbálát.

— Jó — mondá pár pillanat múlva. — Ne hozza el amaz inget, de gondoljon vissza arra, a mit e perczben mondok: az ön hatalmában lett volna megmenteni atyja életét, s ha a legnagyobb csapás bekövetkezik, egyedül saját magát okozza...

Gyorsan megfordult és elsietett e szavak után, míg Borbála megrémülve tekintett utána,

s egy közel álló fatörzsre hullva, kezeibe temeté arczát és keservesen zokogott.

Tristan kilépett rejtekhelyéről, Lazas a sűrűségben maradt, ő egyetlen szót sem hallott a párbeszédből, csak Balázs felemelt kezét látta.

— Vigasztalódjék Borbála — mondá neki nyájas hangján. — Balázs gróf fenyegetése, meg lehet — semmit sem jelent.

A leány rémülten ugrott fel helyéről. — Ön itt volt, hallá párbeszédünket? — kérdé kezeit tördelve. — Oh mennyei kegyelmes istenem.

— Minden szót hallék, s újra mondom, ne féljen! Az én keblemben rejtve, jó helyen van a titok, bármi legyen is az; ellenőrzöm a grófot, ki talán saját czéljára akarja kizsákmányolni az ön félelmét.

— Az nem volt szép öntől, gróf ur, hogy hallgatódzott — folytatá, Tristan vigasztalására nem ügyelve a leány, mi alatt szeméből sűrű könnyek hulltak halvány arczára. — Nem tudom, mi lebeg fejünk fölött, de félek, hogy rossz van megírva rólunk odafönn, s ezt elhárítanunk nem lehet.

— Miért daczolt Balázs gróffal, ha fél tőle?

— Tudja, mit kíván ő?

— Ama véres fehérneműt, mit ön is magáévá akart tenni, nem törődve a feje fölött égő házzal. Önnek is fontos emlék lehet.

— Tudja, kié volt amaz ing? — kérde a legmagasabb foku izgatottság, majdnem önkivületben a leány.

— Fogalmam sincs róla.

— Anyámé! — kiáltá Borbála magánkívül. — Az én szegény anyámé, a kit vérében, megölve találtak ágyában, s a gyilkos — még maig sem tudódott ki, az ok még ma sincs felderítve; elrejték, eltitkolták a bűnöst.

Tristan megdermedve nézett reá.

Iszonyu gyanu kelt szívében. Balázs volt a gyilkos, gondolá. Balázsnak kellett lenni, mit érdekelné különben őt ez a dolog. Mit érdekelné Tirzus és leánya a Szolcsányi-családot, ha nem ő volna. Iszonyu rémület fogta el őt e gondolatra, és ama másokra, mely az elsőt nyomban követte. Szolcsányi Imre özvegye tudja, mi történt. Ki volt a gyilkos, és nővérét mégis nőül adta volna Balázshoz. Ez rémitő eszme volt... Percz alatt világosnak látszott előtte minden, csak Marie jelleme borult sötétségbe. Azon fénykarika, mely eddig övezve vette körül eszmény-

képét, lehullt; a sárba tiporva látta. Iszonyú mult! Borzasztó következtetések támadtak lelkében arra nézve, mi vihette a grófnét reá, hogy ily borzasztó tette határozhassa magát... Korábbi bűn, mit egy későbbivel kell takarni. Alkalmasint kényszerítve van erre Balázs által, kihez oly személyes láncz köti, minek kényszere alatt tehetetlen bábbá válik. Szerelmi viszony, mely férje életében sógorához köté.

Egész testében remegett.

— Igazságot fogok szolgáltatni! — kiáltá felbőszülve a keserűség és féltékenység kinjában. — Igazságot és elégtételt a meggyilkoltnak, kinek ártatlan vére ma is büntetlenül, boszúlatlanul kiált az égre! De e perczben új félelem, új keserűség fogta el. Eszébe jutott Marienak tett ígérete. »Neked kevésbbé van jogod e titkot felderíteni, mint másnak«, mondá az neki, s ő gyengén, gyáván, meggondolatlanul mondta ki ígéretét, hogy nem kutatja azt. Szeretett volna kétségbeesésében tombolni e gondolatra. Borbála bámulva nézett reá.

— Legyen nyugodt, — mondá végre, megragadva a leány kezét. — Ne tegyen semmit, ne hallgasson semmi fenyegetésre. Én veszem kezembe

ügyét. Fel fog derülni, a mi még sötétségben tévelyeg. Meg fogjuk tudni, ki volt a gyilkos, mi okból kívánja Balázs gróf a véres inget, s anyja — esküszöm önnek, nemsokára meg lesz boszulva!

Borbála megrettenve szemlélte a lángban, lázban égő ifju arczát, kinek szeme önkivületi kifejezéssel tapadt ő reá. Mi baja van. Mit érdekli őt ez az egész dolog? — kérdé magában, de feleletet nem talált. Egy édes remény kezdett derengeni keblében, látva az ifju szokatlan érdeklődését az ő ügye iránt, mit közönyös egyén sorsa nem idézhetett volna nála elő, s ez a remény csendesítőleg hatott reá, lelkesülést idézett nála elő.

— Végre! — kiáltá, elragadtatva nyujtván mindkét kezét Tristánnak. — Van egy lény, ki felkarolja ügyemet. Ne engedje lankadni ez érdeklődést, gróf ur! Senkisem törődött eddig bánatommal, kinlódásommal. Legyen kegyes irántam, adjon, szerezzen nekem elégtételt azért, a mit sejtem, hogy elkövettek anyámon. . .

— De ki. Mi okból? — kérdé kissé lecsendesülve Tristan, és az jutott eszébe, hogy ha Tirzusnét ölte meg Balázs, ha vele volt összekötte-

tése, mi szerepe van akkor a multban Marienak? Percz alatt uj reménye gerjedt annak ártatlansága iránt. Oly kinos, kétségbeejtő annak jellemében kételkednünk, a kit szeretünk!

Sokkal csöndesültebben, de melegen szoritá meg a leány neki nyújtott két kezét.

— Bizzék bennem, — mondá biztatólag, ne féljen s e n k i t ő l. — Ne hallgasson Szolcsányi gróf fenyegetésére. — Ne tegyen semmit, mielőtt tőlem meg nem kérdezné. A jövő megmutatja önnek, hogy jó kezekbe tette le ügyét.

A leány elragadtatva hallgatá, de midőn zörögni hallá a bokrokat háta mögött, megriadt s gyorsan bucsut intve az ifjunak, besietett a bokrok közé, és percz alatt eltűnt az erdő sűrűségében, honnét, az ellenkező oldalról, Lazas lépett elő.

Ambár Tristan biztosan tudta, hogy barátja semmit sem hallott a Borbálával folytatott párbeszédből, az első szóváltást — Szolcsányi gróf s a főkertész leánya között — együtt hallgatták, s arról Lazas azonnal kérdezősködött nála.

— Mit beszélt Borbála, miféle fehérenemű az, mely fölött Balázsszal czivakodtak, tudakolá Lazas, s ő habozva beszélt neki valamit, a mi

csak részben felelt meg az igazságnak, azután hallgatva folytatók utjokat Sután felé.

Lazas látta, hogy társa szórakozott és bár a legnagyobb erőltetéssel küzdött a lelkiháborgás és felingerülés ellen, nem bírta azt teljes mértékben legyőzni.

A Szolcsányi-kastélyba érve, a hölgyek örömmel fogadták Lazas grófot, kit pár heti távolléte alatt, s megszokván őt Ivádon tudni, nehezen nélkülöztek. Ő sokkal élénkebb, kellemesb társalgó volt Tristánnál, franczia vére, s a franczia nevelés felruházták őt mindazon kellem és tehetséggel, mi nemzetének jellegét bárhol s bármily körülményekben felismerteti.

Ma majdnem kizárólag a háziasszonyt mulattatá, kit máskor Tristan igyekezett elfoglalni, ki most szüntelen Thisbe oldalánál volt. Nem érzett erőt Mariehoz közeledni, feltünően került őt, félt, hogy kitör belőle azon nagy fájdalom, mi lelkét, szivét marczangolá.

Szolcsányiné észrevette ezt, feltünő figyelemmel kísérté az ifju szokatlan viseletét, szép sötét szeme hosszasan, kérdően pihent olykor Tristan arczán, ki nem látta bár, érzé e tekintet hatását.

— Mi lelte Tristán? — kérde egy idő múlva Lazastól. — Ma reggel itt volt, hosszasan társalogtunk együtt, s azóta valami történt vele. Nemde, ön is szokatlannak, csodálatosnak találja viselkedését?

— Megvallom, nekem is föltűnt valami különös rajta. Nem tudom megmagyarázni, mi történt vele. Észrevettem ezt ma reggel, megérkezésemkor, az első találkozásnál. Izgatott, türelmetlen, szórakozott, s kegyednek, grófné, ki távollétemben gyakran látta őt, inkább lehetne tudni e változás okát.

— Nem tudom, — viszonzá gondolkodva Marie, arczán látszott, hogy busítja őt Tristan viselkedete, de nem akarta azt annak mutatni. Nyájas volt iránta s majdnem egyenesen felhívta olykor, hogy közeledjék hozzá, mit az udvariasan, de észrevehető hidegen került ki.

Thisbe végre kezdte sejteni, hogy az ő vidám csevegései nem szórakoztatják, sőt nem is érdeklik Tristán.

— Beszéljen nekem Erdélyről, — mondá, ügyesen hagyva el társát, s Lazashoz csatlakozva; ki percz alatt mellette termett a séta közben, s Tristan Marie oldalánál látta magát,

a nélkül, hogy ezt óhajtotta vagy elősegítette volna.

— Nem láttad az erdőben Borbálát? — kérde Szolcsányiné, a legrosszabb thémát pendítve meg, csakhogy mondjon valamit.

— Találkoztam vele. Az öreg Tirzussal is beszéltem; ő nem sokára elhagyja Sutánt s leányát is magával viszi.

— Ez még kérdés? — viszonzá hévvel Szolcsányiné. — Borbálát nem ereszttem.

— Pedig az volna a legjobb rá nézve, ha menne innét minél előbb; tekintve a jövőben rejülő körülményeket...

Komor jelentőségteljesen ejté ki szavait, s az özvegy meglepetve nézett reá.

— Nem értelek. Ma reggel még egészen más véleményben voltál.

— Ma reggel! — viszonzá kitörve Tristan. — Azóta sok mindent tudtam meg, mi véleményem megváltoztatá.

— Az öreg Tirzustól?

— Nem tőle. Neki érdekében van hallgatni. Talán azért siet el innét, mert fél, hogy nem maradna mindig néma: mint volt eddig. Nem volna ahhoz ereje, és sok olyat elárulna, a mi

könnyen a mások fejét veszélyeztetné, neki pedig a bűn tudása és eltitkolása miatt utolsó éveit börtönben kellene tölteni.

— Tristan! — kiáltá önkénytelen rémülettel Marie, ki adta ajkaidra ez iszonyu fenyegetést?

— A kénytelenség, a tapasztalás, s azon csodálatos fölfedezés, mit ma reggel óta tettem.

— Emlékezel, mit ígértél nekem, alig néhány óra előtt?

— Éltem és véretem, mindkettő a kegyedé. Érzelveim nem változtak azóta, de igen hitem: mi megingott minden jó fölött.

Marie rémülten tekintett az ifju hideg, komor, kétségbeesett arczába. Szemeik találkoztak. A nő tekintetében félelem, feszültség látszott, Tristan pillantása merev, rideg kín és fájdalommal tapadt reá.

— Mi történt veled? — kérde feljajdulva a grófné. — Kivel beszéltél, mit sejtetnek szavaid? Ki az, kinek több hitelt adsz, mint nekem? Kivánom, hogy világosan beszélj, meg kell értenünk egymást, a czélzásokat gyűlölöm.

— Nem tehetem, viszonzá makacsul az ifju. Határozott, hideg, erélyes akart lenni, de szeme elbo-

rult a fájdalomtól, ajka reszketett. Elfordult, hogy elrejtse gyöngeségét, de Marie megragadta karját, megállítá, könnyörögve suttogott fülébe: beszélj, szólj! mondá kinos remegéssel. Gyanud iszonyu, félek, hogy nem vagy jó nyomon, s balgaságod oly csapást mérhet reánk, mit helyre hoznod, megátolnod majd nem lehet . . .

Tristan ingadozni kezdett. A rátapadt tekintet megremegteté, a kéz, mely karjában reszketett, láva forrósággal árasztá el lényét. Szívesen visszavette volna a már kiejtett szavakat, melyeket meggondolatlanul, kinos felindulásban mondott. Gyanuja irtóztató volt, féltékenysége megőrüléssel fenyegette, érzé, hogy bármit mondjon is neki Marie, nem képes hinni, minden erejét összeszedte, hogy megtagadni birja annak kérelmét.

— Kivánságát nem teljesíthetem, — mondá halkán, erőltetett kiejtéssel. — Bocsásson meg, grófné, ismétlem, a mit ma reggel mondtam, élttem, vérem az öné, de . . .

— Nos, miért akadtál el? — kérde fájdalmasan Marie. — Éltedet, véredet felajánltad, de hirem, becsületedem semmivé készülsz tenni, büntetni engem — a ki ártatlan vagyok, a ki mások vétkét czipeli vállain, a kinek rettegni kell a család

becsületéért, a ki éveken át félt a miatt, a mit el nem követett. . . .

Tristan elragadtatva nézett szemébe. Ez a hang, ez a tekintet nem lehet csalárd, gondolá. Igaz, mély való mindaz, a mit ez ajkak kiejtenek. Erejének vége volt. Marie meggyőzte őt, szeretett volna lábaihoz borulni. de előbb tudni akarta a valót, meggyőződni arról, a mit még csak sejtett.

— Tirzus nejét megölték — mondá komor hangon fülébe sugva. — Ki volt a gyilkos?

A grófné önkénytelen összerázkódott.

— Ki mondá ezt neked?

— Igéretem köt, hogy nevét el ne áruljam, de azt hiszem, nem kételkedhetem szavaiban.

— Ki tehette? — kiáltá kezeit tördelve a rémülettől Marie, s hangja oly kétségbeesett volt feljajdulásában, hogy az előttük haladó pár: Thisbe és Lazas gyorsan visszafordultak egy pillanatra.

— Vigyázzon grófné — mondá halkán Tristan.

— Oh, ha tudnád, mily kint okoztál nekem, mily iszonyu az, a mit előragadsz a multból, s mit neked legkevésbbé lett volna szabad tenned. Tudod-e, hogy mit koczkáztatsz, midőn e mély, rég és jól elrejtett titkot a feledés homályából felszínre vonszolod? . . .

— Tudom hogy vészes dolgot bolygatok, bár nincs sejtelmem még arról, kinek érdekében kellene hallgatnom, s meg vagyok rendülve azon szavakra, mik iszonyu gyanut keltenek belsőmben — mondá majdnem reszketve az ifju de hallgatni nem bírok.

— Gyanud alkalmasint rossz nyomon vezet — viszonzá büszkén Marie. -- De mindegy! Talán szükséges az arra, hogy a fiatalos, meggondolatlan hévvel fölragadott eszmét elvesd magadtól, lecsillapulj és ne kockáztasd ártatlanok nyugalmat, biztonságát, becsületét, hogy mindezek árán büntess valakit, a ki bűnös lehet, de nem büntetésre méltó!

— Nem értem — mondá dadogva Tristan. — Legyen őszinte, kérem, esdeklem.

— Nem bizol bennem?

Az ifju lesüté szemét.

A grófné ajkait fájdalmas nyögés hagyta el, hasonló a jajkiáltáshoz.

— E némaság többet mond minden feleletnél! — mondá hidegen — s elválaszt bennünket örökre bensőleg. Jó, higyj másoknak, kételkedj bennem. Menj a magad útján; keresd az első nyomot követő ismeretlen utat. Ha majd a

végén leendsz, belátod tévelygésedet s visszafordulva, megtérnél hozzám, bocsánatért könyörögve, hogy nem bízál bennem; ne csodálkozzál, ha ellenkezőjét találod azon mondásnak, kopogtassatok és megnyittatik, nektek megtérőknek! Az én szivem soha sem nyilik meg többé a te számodra.

Gyorsan ejté ki az utolsó szavakat s gyorsan megfordult és elsietett. Tristan megdöbbenve, megrémülve nézett utánna. Habozott, ne kövesse-e lépteit, ne vesse-e magát lábaihoz, bocsánatért esdekelve. — Mindezt nem tette, mert lábai a földbe gyökereztek, mert minden érzékét elzsibbadni, megdermedni érzé. Lassan, kullogva követte Thisbét és Lazast, kik csodálkozva látták őt egyedül érkezni hozzájuk, s arczán a kínos kétségbeesett kifejezést...

TIZENNEGYEDIK FEJEZET.

— Valamely meggondolatlanságot követtél el Marie grófnéval szemben — kérde Lazas, — midőn visszaérkezvén Ivándra, látta barátja kétségbeesését; mely az egész Sutánon töltött idő, s a visszavető ut alatt, ki volt fejezve halvány, feldult kifejezésü arczán.

— Félek, hogy többet annál.

— Megvallád neki szerelmedet s ő visszautasított? . . .

— Nem, azt nem tettem és tenni soha nem is fogom. Ő azt hiszi, áthághatatlan gát fekszik közöttünk, s én nem tudom az ellenkezőről meggyőzni.

— A korkülönbség.

— És az?

— Figyelmeztettelek erre, midőn ideérkezénk, s midőn elragadtatásodat láttam az özvegy

iránt. Most meggyőződteél, hogy ő maga is így gondolkodik.

— Ha tudná, mi ként szeretem, nem tenné. Félek, hogy csak akkor fogja szívemet megismerni, midőn már — későn lesz.

Lazas némán függeszté társára szemeit. Megdöbönt a szavaktól s még inkább ez arcz elhatározott kifejezésétől. Ő egyedül ismeré Tristán az itteni környezetben; ő tudta csak, hogy annak mély, tiszta, hű és változhatatlan szive nem hasonlít a férfi szivekhez, s ha az egyszer magába fogadta a szerelmet, nehéz vagy lehetetlen lesz onnét kiirtani.

— Mi történt köztetek? — kérde aztán Lazas.

— Lehetetlen elmondanom, bár óhajtanám, hogy tanácsot adj szorongatott helyzetemben, de nem szólhatok. Ne kérdezz, mások titka az, miről hallgatnom kell.

A francia csodálkozva hallgatá e szavakat, s még jobban meg volt lepetve, midőn az inas kisdéd levélkét adott át urának, mondván, hogy azt egy kis paraszt fiu hozta, nem akarja megmondani kitől, s választ kér reá.

Tristan nemeletre néz az irást, csodálkozva

bontá fel s gyorsan átfutva a néhány szót, a következőket olvasá:

B... látott önnel engem beszélni az erdőben. Döhe iszonyu. Retteg, hogy elárultam titkát. Őrizkedjék tőle...

Borbála.

Tristan összeszorítá ajkait, hogy elfojtsa az azokra tóduló szitkot, mi Balázst illeté. Azután néhány szót vetett egy papirosra válaszul.

Levelét vettem. Figyelmeztetését köszönöm.

Tristan.

Sajátkezüleg adta át a kis pórfinak a levelet, s a Borbáláét öszetépte.

— Mintha csak Párisban volnánk — mondá mosolyogva Lazas. — Női kéztől piczi levelek, titkos üzenettel, két szóból álló válasz, s ez a két szó: ott leszek...

— Csalódol Viktor, több szóból állt a válasz s nem találkozásra kitüzött óra.

Lazas kétértelmü mosolya nem mutatta, hogy hitelt ad Tristan állításának, de nem beszéltek többé róla, s Viktor gróf nagy meglepetéssel látott rövid idő mulva egy kocsit robogni a villa udvarára, melyen Bernel főhadnagy és Vári Zsigmond ültek, Szolcsányi társodat gykori secundánsai.

— Ezeket Szolcsányi küldi, — mondá Tristánnak — ki majdnem dühvel ugrott föl helyéből.

— Ez szemtelenség! — kiáltá Tristan.

Lazas nagy csodálkozással szemlélte izgatottságát.

— Miért haragszol? — kérde; hisz te magad szándékoztál felujítani ez ügyet.

— Azelőtt igen! most másként gondolkozom.

Viktor nem felelhetett; az ujonjöttek megakadályozták szavait, kik röviden előadták küldetésük okát. Szolcsányi Balázs fölujtattatni kéri a párbaj félben maradt ügyét, s a napot meghatározni küldte őket Ivándra. Mindketten udvariasan fogadták az érkezőket, de mielőtt Lazas felelhetett volna, Tristan közbe vágott.

— Hetek előtt — mondá komolyan s nagy elhatározottsággal — midőn önök Szolcsányi gróf részéről fölkeresték házamat, természetesen találtam, sőt vártam megjelenésüket: ma csodálkozásomat vagyok kénytelen ittlétük felett kifejezni! A párbaj köztem s Balázs gróf között nem történhetik meg. Kérem e feleletet neki megvinni.

Mindhárman bámulva, megdöbbenve néztek Tristánra.

— Az ok e feleletre nézve? — kérde a főhad-

nagy. — Mert átláthatja gróf Csáthy, hogy o k n é l k ü l ily választ nem szokás adni azon felszólításra, mit Balázs gróf részéről önnek hoztunk . . .

Tristan észrevehetően küzdött, mielőtt szavait kiejtette.

— Az, a mit mondok, önök előtt érthetetlen lesz, de Szolcsányi tudni fogja, mi rejlik szavaim alatt. Én vele addig, míg ő egy másik, függőben levő ügyét nem tisztázza és rendbe nem hozza — nem verekedem, sőt bárki mást is eltiltatnék attól. Verekedni s lovagias párbajt vivni, csak feddhetlen jellemű emberrel lehet.

Bámuló zúgás hallatszék a három jelenlévő ajkain e szavakra.

— Ezt a feleletet vigyük meg neki? — kérde Váry.

— Szóról szóra ezt! — viszonzá Tristan.

— Meggondolta-e kegyed, mit vonhat e válasz maga után. Biztos-e tökéletesen abban, a mivel Szolcsányi grófot vádolja, mert ez az üzenet nemcsak vért, de életet vagy halált követel, ha a gyanu alaptalan.

— Mindent meggondoltam, válaszomat szóról szóra kérem átadni.

A vendégek meghajtva magukat, távoztak. Nyugodtak akartak lenni, vagy legalább annak látszani, de észrevehetőleg zavartak voltak. A nyugodt, komoly, felindulás nélküli modor, melyben Tristan beszélt velük, nem téveszté el hatását; s bár soha sem hallottak semmi rosszat Balázsról, majdnem kételkedni kezdtek, ha nincs-e Csáthy grófnak igaza.

Alig hangzott el a kocsi robogás, Lazas az első bámulatból magához térve, Tristánhoz futott, ki az ablakból elgondolkozva tekintett a tova száguldó fogat után, és megragadta karját.

— Mit tettél! — kiáltá rémült hangon. — Tudod-e, hogy ez örültség tőled, s félek — nem egyéb gyűlöletnél.

Csáthy vállat vont.

— Mi okom volna, hogy gyűlöljem? Ellenszenvünk kölcsönös egymás iránt, de nem gyűlölöm; ő teljesen közönyös nekem . . .

— De hát mit tett ő, miről senki sem tud, csak egyedül te, ki alig ismered néhány hónapja. Pusztá gyanuból ily nyilatkozatot tenni — örültség.

— Meglehet! Már megtörtént, s én újra azt tenném, ha e perczen újra kellene válaszolnom.

Lazas aggódva rázta meg fejét.

— Mily következményei lesznek e dolognak, — mondá elfojtott hangon — azt ma még csak az Isten tudja.

— Bármi lesz is, nekem így kellett tennem. Nem szólhatok, de hidd el Viktor, te, bárki más, és minden becsületes ember így cselekedett volna.

— Nem sokára megtudjuk üzenetedre a választ. . . .

Bármily elhatározott és nyugodtnak mutatá is magát Tristan, soha nem tapasztalt izgatottságban tölté a napot. Óráról-órára várta Szolcsányi Balázs segédeinek visszatért vagy annak személyes jövetelét, vagy valamely életjelt a történetek válaszául, de elmúlt a nap és nem történt semmi, sem Balázs, sem a segédek nem mutatták magukat.

Másnap a reggeli után sétabotot vett kezébe s az erdőbe készült, mint Lazasnak mondá, egyet fordulni. Viktor igen komoly arcczal inté őt, hogy ne menjen most ily sétákra egyedül, Balázs képes őt a legnagyobb lelki nyugalommal lelőni.

— Nem félek! — viszonzá nevetve Tristan. — Bár nem lepne meg ez tőle! Az ily tettek-nél csak az első nehéz elkövetni: a többi magától jön, egymásból folyik.

— Az első? — kérdé csodálkozva Lazas.

Tristan felelet helyett bucsut intett kezével s elhagyta a szobát.

Lazas gróf gondolkodva nézett utánna. Mire czéloz: gondolá tépelődve. Már többször ejtett ilyféle szavakat Balázsról, s mire czélt az ama nyilatkozattal, mit a segédek által Szolcsányinak izent.

Egyedül maradva, hosszas elmélkedésbe merült a Tristán környező viszonyok és egyének fölött, s lassankint azon meggyőződésre jutott, hogy ifju barátjának jobb volna távozni innét, még pedig mielőbb — késő bánat nélkül, mi okvetlen előbb-utóbb bekövetkezik.

Elgondolá azon igazságot, hogy semmi sem lehet tökéletes e földön, s összeköttetésbe hozta ez ismert és bölcsek által föltalált állítást Tristánnal, kit a véletlen oly sok váratlan kedvezményben részesített, s jövőjének szerencsétlensége, boldogtalanságának magva ö n m a g á b a n r e j l i k.

Miért kellett neki Thisbe helyett Marieba szeretni. Miért adott neki a sors ítélő tehetség helyett oly meleg, állhatatos szívet, mely sohasem változik érzelmeiben. Thisbe neki való feleség lett volna, minden küzdelem, minden fáradság nélkül elnyerné kezét, szívével, nagy vagyonával együtt,

s ő, a szerencsétlen, az özvegy grófnéba szeret, ki nála tiz évvel idősebb, s nem viszonozza érzelmeit.

De valóban nem viszonozza-e? Nem adta-e jelét, hogy Tristan kedvesebb neki, mint azt a helyzet magával hozza . . .

Legalább nem mutatta. Ő sohasem vette észre. Gyengéd, nyájas, meleg volt iránta, de hisz ezt az özvegy jellemében rejlő kedély, szívmelegség okozza. Marie nem is tudna más lenni, mint a minő Tristan iránt volt. Ő bizonynyal maga sem sejté, mit ébreszthet bájos, megnyerő modora az ifju fogékony szívében.

Hosszasan gondolkodott e dolgok fölött, s önkénytelen összehasonlítá a két nővért, kik akaratlanul, öntudatlanul vetélytársnői voltak egymásnak, s bár neki Thisbe az első percz óta több volt, mint rokonszenves: Marienak adta az elsőséget.

Az oly nőknél, mint Szolcsányiné, a kor alig jöhet számításba. A természet oly sok bájjal, észszel, kitünőséggel ruházta fel őt, hogy remek alkotását később sem merte érinteni. Meghagyta neki szépségét, kellemét, szellemi tehetségét, melyet a kor csak fejleszthetett. Jósága, nyugalma

fölényt gyakorolt mindenkire, s azon jótékony báj, kedély, melegség, mi lényét elönté, oly varázshatással birt mindazokra, kik vele érintkeztek, hogy bátran elmondhatá: neki ellenségei soha, csak irigyei lehettek.

Mert hogy irigyei ne volnának a kitünőségnek, az lehetetlen.

»Viele sind berufen, wenige auserwählt«, mondja egy nagy író, s ezt Mariera is lehetett alkalmazni. Választottja volt ő a természetnek, mely kedvvel, előszeretettel alkotá: s bár élte csendben, szűk körben folyt, nem egy férfi sóhajtá magában, őt látva: minden nőnek ilyennek kellene lenni. Nem egy nő gondolá keserűen: bár hozzá hasonló lehetnék.

De ez az érzés, ez a tudat, ez az óhajtás már magában foglalta az irigység magvát, s Marie, a mennyire lehetett, távol tartá magát az ugynevezett világtól. Jobbnak, gyengédebbnek, mélyebb kedélyűnek érzé magát, minthogy a rosszak harczát vivni akarta volna. Boldog, elégedett volt nyugalmában, nem akarta azt koczkáztatni s oly dús kincsekkel birt lelke gazdagságában, hogy senki fölött nem ítelt, senkinek meg nem róttá gyengeségeit, háladatos volt azért, a mivel

birt, s élte boldog volt, mert a boldogság magvát önmagában hordá.

Ilyen volt az, kit Tristan szeretett, s ilyennek ismeré őt Lazas, és mindenki, a ki közelebről érintkezett vele. Irigy csak az lehetett reá, ki őrizkedett közeledni hozzá, s érezte saját fogyatkozásait. A varázs, mit mindenkire gyakorolt, soha sem téveszté el hatását, a jóság, szelidség és nyugalom lefegyverzé irigyeit, kik távolból szemlélve őt, elbizakodottnak tarthaták, látva, tudva, hogy annyi szép tulajdonnal van felruházva.

A francia, elmélkedései közben, nagy nyugtalanságot érzett, s elszorult szívvvel gondolt azon lehetőségre, hogy a sors végre megsokalva azon sok jót, mit kedvenczének nyujtott, annak boldog, csendes életét megzavarja.

Teljesen közönyös-e Marie Tristan iránt... Nem hat-e meleg lényére azon heves ragaszkodás, mit Tristánban lát maga iránt. Mi teljes szívéből nővére számára óhajtott volna talán megszületni s kifejlődni megerősödni látni az ifju szívében, de egyetlen nő sem képes teljesen hideg, érzéketlen maradni az állhatatos szerelem, az édes gyengédség iránt, melyet nyilvánulni s változatlanul lényéhez füződni lát.

Mily kár volna, ha ezt a két szívet a sors kétségbeeséssel sujtaná, — gondolá a tiszta, józan ítéllettel bíró franczia. Talán a vér keveréke okozta, hogy nemzetének könnyü ítélete, könnyelmü gondolkozás módja nem jutott nála érvényre. Komoly irányát nagy mérvben a német iskolák befolyásának köszönheté, s a hajlam, mely véletlenül keblében megvolt, helyesen fejlődött. Ezért ítelt így, ezért szerette Tristán és csodálta Mariet testvére mellett, kinek mind a mellett nagyon örömet nyerte volna el rokonszenvét, sőt többet — szívét.

Elmélkedéséből kocsizörgés verte fel s gondolatainak, aggodalmainak tárgyát, Szolcsányi grófnét látta az udvarra érkezni, egyedül.

Gyorsan elhagyta helyét s eléje futott, ki oly sietve jött a főajtó elé, hogy ő azt már csak tiszteletteljesen tárhatta ki előtte.

— Hol van Tristan? — kérdé Marie, nyájasan köszöntve a francziát.

Az a pamlaghoz vezetve őt, elmondá, hogy kis idő előtt az erdőbe ment, s nem mondá, mikor tér vissza.

— Nagyon óhajtottam volna vele beszélni, még pedig mielőbb viszonzá a grófné, de Lazas leg-

kisebb aggodalmat sem vett észre hangján, mi mutatá, hogy a sógora és Tristan közötti surródás és lefolyt eseményekről mit sem tud.

— Keressük fel őt az erdő valamely részén, grófné — mondá Lazas. — Ha megengedi, helyet foglalok kocsiján, s irányt adok: én körülbelül ismerem Tristan kedvencz helyeit a rengetegben.

— Örömmel fogadom s követem tanácsát, hacsak...

— Miért szakítja félbe szavait?

— Hacsak nem gondolja, hogy Tristán valamely találkozásában zavarjuk.

— Meg vagyok győződve, grófné, hogy barátom sokkal magasabb érzelmeknek hódol, mintsem az erdőben találkozója lehetne. Teljes nyugodtsággal kereshetjük őt.

A hang jelentősége élénk pirt vont a grófné arczára, s lesietve a néhány lépcsőn, mi az ambitusról az udvarra vezetett: mindketten kocsira ültek s robogva közeledtek az illatos, üde, kellemes sötétségű árnyakkal fedett erdő felé.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET.

Már messziről azon kellemes üdeségü, zamatos levegő fogadta őket, mely az erdő közelében terjedni szokott.

Mihelyt elhagyták a réteket, a fák tövében tenyésző fű bujább lett, majdnem ember válláig érő magasságban emelkedett, s az őszi nap melege, mely a fák árnyékában, bokrok sűrűségében megmaradt, arczukba szált, hizelegve érinté őket.

Szótlanul ültek egymás mellett, s Lazas aggódni kezdett magában: ha jól tette-e, midőn a grófnét felszólítá az idejövetelre. Hirtelen eszébe jutott a levél, mit Tristan reggel kapott, s bár tagadta, hogy »légyottra« hivatott, e perczen ő is kételkedni kezdett szavaiban.

Most már mindegy volt! Bosszankodott kissé, hogy ez a lehetőség nem jutott előbb eszébe, már későn volt, s a fogat robogva haladt azon

irányban, melyet ő megjelölt a kocsisnak s mely azon sűrűséghez vezetett, hol előtte való nap Borbálát látták Balázs gróffal beszélni.

Félelme nem volt alaptalan. A magasan felnyuló mogyoró-bokrok között, a nyilásokon világos színű női ruha tünt föl már a távolból szemei előtt.

A grófnéra pillantott, ha észrevette-e ő is azt, a mit ő már tisztán látott; s minő hatást árul el rendesen nyugodt, szép, komoly arcza. Közelebb érve, felismeré Borbálát, mellette Tristant; látta, hogy a grófné is megpillantá őket, kik háttal állva a közeledő fogathoz, élénk beszédbe voltak merülve, legalább ezt mutatták a leány heves taglejtései, Tristan élénk figyelme, melyre előrehajlott fejtartásáról lehetett következtetni, s mely egyáltalában nem mutatott szerelmi édelgésre, hanem feszült figyelmet, élénk váncsiságot árult el.

— Borbála! — mondá észrevehető olfo-
gultsággal a grófné, megpillantván őket, aztán gúnynyal vegyült kétértelmű mosoly röpült át arczán, s hideg megrovók lettek szemei.

A robogásra gyorsan megfordultak Tristan és Borbála, ki észrevehető zavarral fogadta a

grófnét, míg az ifju szokott nyájas melegségével közeledett a megálló kocsizhoz.

— Téged keresünk — mondá Tristánnak Szolcsányiné, Borbálát egy pillantására sem méltatva, ki lángpiros arczczal állt közelében. — Ül fel, haza kell jönnöd a z o n n a l, halaszthatatlan beszédem van veled.

Lazas leugrott, s átadta helyét Tristánnak, ki könnyedén érintve kalapját, üdvözlé Borbálát, mialatt Lazas mély meghajlással köszönt, s a fogat visszafordulva, Ivánd felé elrobogott.

— Valamely kellemetlenség érte grófné? — kérdé Tristan — mihelyt egyedül voltak, megdöbbenve társnéja nagy halványságától, s észrevéve azon erőlködést, mivel az nyugodtságát visszanyerni igyekezett.

— Több mint kellemetlenség, — viszonzá Marie halkán, észrevehető tétovázással ejtvén ki szavait -- szomoruság, s oly tapasztalatok suttanának, miknek bekövetkezését sohasem hittem volna . . .

— Megijeszt!

— Szavaimhoz még kénytelen vagyok azt is hozzá tenni, hogy e szomoruságot te okoztad.

— Kétségbe vagyok esve, s biztosítom,

hogy akaratlanul, tudtomon kívül történt, viszonzá-
élénk megdöbbenéssel Tristan, s előbbre hajolt,
hogy jobban hallhassa azt, a mi következni fog...

A grófné nem felelt. Hátra dőlt ülésében,
szemei fájdalmas kifejezéssel függtek a levegőben,
de észrevehető volt tekintetén, hogy semmit sem
lát a mellette feltűnedező elmaradó tárgyakból, s
belső világával, fájdalmával, gondolataival és
érzelmeivel van elfoglalva, Tristan megdöbbenve,
elbátortalanodva hallgatott. Rövid idő múlva
Ivándon voltak. A háziur leugrott, vendégének
nyujtá karját, ki bizonyos elfogultsággal fogadta
azt el, majdnem habozott, ne utasítsa-e vissza.

Mindez nem került el az ifju figyelmét.

A terembe érve, Marie leült, Tristan állva
maradt előtte.

— Nem merem kérdésemet ismételni; —
mondá, zavarral ejtvén ki szavait — miután nem
méltatott feleletre . . .

— Nem neked, nekem kell kérdéseket in-
tézni hozzád, s nem késem kimondani, majdnem
félelemmel teszem azt.

— Félelemmel! — kiáltá kezeit öszecsapva
Tristan. — Félelem, velem szemben! . . .

— Tegnap még nem mondtam volna azt

— viszonzá fájdalmas mosolylyal Marie. — Ma reggel óta oly csalódásokon mentem keresztül, hogy teljesen megváltozott irántad hitem.

Az ifju önkénytelen lehajtá fejét: nem szólhatott, nem mentheté magát, Marienak majdnem igaza volt.

— A ma reggeli találkozás után nem várhattad jöveteletem, kezdé a grófné.

— Nem mertem volna ezt remélni.

— És még is itt vagyok. A kénytelenség hozott ide.

— Csak az?

— Nem örömet jöttem. Azok után, mik közöttünk történtek, nem óhajték találkozni veled. Mig a csalódást megszokjuk, hosszú időre van szükségünk; s engem nagy csalódás ért, melyet alig néhány óra mulva egy második követett.

— Grófné!

Marie egy pillanatig néma szomorúsággal függeszté Tristánra szemeit, kinek a fölkiáltás önkénytelen szemrehányással röpült ki ajkán.

— Nemsokára, hogy Sutánról hazaérkeztél, Balázs segédei voltak nálad! — mondá a grófné.

Az ifju nagy meglepetéssel függeszté a beszélőre tekintetét.

— Ő beszélt arról önnek? — kérdé — talán dicsekedett bátorságával, vitézségével, s azt is elmondta, hogy én megtagadtam a párbaajt.

— Azt is elmondta! — viszonzá nagy nyomatékkal s nagy jelentőséggel hangjában Szolcsányiné. — Azt is hozzácsatolta beszédéhez, hogy ezek után nem marad más hátra számára, mint egyszerűen lelőni téged, a hol utjába esel.

— Valóban?

— És ezt megteszi. Te nem ismered őt, különben megmérted volna a következményeket, miket megfoghatatlan határozatod maga után vonni fog. Alig birtam nyugalmamat megtartani Lazassal szemben, midőn azt mondá, hogy az erdőben barangolsz.

— Megfoghatatlan? — kérdé önkénytelen keserőséggel az ifju. — Önnek nem lehet megfoghatatlan ez az állítás grófné; ne akarjon elhitetni, elámitani engem!

— Mi okból tenném, mi cél volna ahhoz kötve, hogy megcsaljalak? Balázsnak küldött ize-netedet nem értem.

— Nem érti? — kiáltá fellázadva nyugal-mából Tristan, s újra azon féltékenységet érzé, minek gyötrelmét már-már sikerült leküzdeni —

nem érti? Én valóban nem tudom, mi köti kegyedet Balázshoz, hogy oly sokat képes érteni — közönyös emberért nem tesszük koczára jövőnket, szabadságunkat s még többet ezeknél.

Most ki volt mondva, a mi kinozta őt, a mi szive gyötrelmét okozá. Kimondá, de a másik pillanatban megbánta azt, látva az iszonyu hatást, mit szavai társnéjára tettek.

A grófné nem volt képes szólni. Torka összeszorult e merészséggel szemben.

Ez ifju oly dologgal vádolta őt, mit soha senkinek sem jutott eszébe tenni. Ez határos volt az örülséggel, mit csak egy ok idézhetett nála elő, s erre az okra Marie nem akart gondolni. Halálsápadtan, némán, elkábulva ült helyén.

— Megbántottam? — kiáltá rémulten kétségbeesve Tristan s percz alatt lábainál volt, s átkarolta térdeit. — Merész, szemtelen, örült vagyok, mert szeretem. Szeretem, a hogy még férfi nem szeretett nőt, s nem fog soha! Vádolom oly dologgal, mit csak a legiszonyubb féltékenység küldhetett ajkaimra. Vádolom ma már másodszor! Bocsásson meg, tiporjon össze, csak higgye, hogy szeretem. Nem tudok néma lenni, s nem tudok csendesülni azon gondolattal szemben, hogy Balázs

iránt szerelmet érez. Meghalok, de előbb megölöm sógorát . . .

A grófné arczára szorítá kezeit.

A féktelenség, mit Tristan természetében ma először ismert meg, megrendíté őt. Félrehuzódott tőle, aztán felugrott. — Szünj meg — mondá majdnem haraggal, s szemében az izgatottságtól nedves fény csillogott, ajkai kicsattanni látszottak, egész teste reszketett, a harag, büszkeség, sértett önérzet és a leküzdött szerelem egymással vivódó harcában lábai megtántorodtak, s ha Tristan hozzá nem siet, végigomlik a szőnyegen. Az ifju felfogta őt esésében és vissza ülteté helyére.

— Megsértettem? — kérdé újra tőle, mert semmi más nem jutott eszébe, semmi mást nem tudott kérdezni, ezt ismételte rémültében.

— Halálosan megsértettél — viszonzá Marie. — Oly iszonyuan, hogy azért soha ez életben meg nem bocsáthatnék; de tudj meg mindent, elbeszéllem azt, a mi gyanudat felidézte. Tudj meg mindent, ez legyen büntetése merészségednek. Megérdemled, s nekem az lesz boszum, hogy megosztom veled a terhet, mit viselek.

Tristan reszketve az izgatottságtól, egy közel álló székbe hullt.

— Mindenek előtt tudasd velem, mily viszony vagy összeköttetésben állsz Borbálával...

— Semmiben — viszonzá csodálkozva Tristan. — Viszonynak az ily összeköttetést nem lehet nevezni.

— Miért találkozol velem majd itt, majd amott az erdők sűrűségében, midőn ő házamnál lakik, melynek ajtaja számodra tárva áll!

— Majdnem mindig véletlenek e találkozások, s hogy a mai szintén az volt, arra esküszöm.

— Nem édesgetted, nem kecsegtetted azzal őt, hogy szereted.

— Miért hazudtam volna neki! Szivem rég másé, soha sem jutott eszembe oldalánál egyéb, mint hogy megtudjam tőle a titkot, melynek első nyomát ama vérben fürösztött női ing képezé. Gyilkosságot, bünt, megtorlatlanul maradt vétket sejték, s ez nem hagyott nyugodni.

— Valjon igazat mondasz-e Borbálára nézve?

— Esküszöm. Szerethetünk-e egyszerre kettőt!

A grófné nem akarta ez utóbbi felkiáltást hallani.

— Ki az, kit áldozatnak tartasz, s ki szerinted a gyilkos?

— Az áldozat Tirzus neje volt, a gyilkos
— Balázs!

— Ezért utasítád vissza kihívását.

— Ezért. Gyilkosnak bitófa kell, nem pedig lovagias párbaj.

— Mit mondott neked erre nézve Borbála?

— Ő is azt hiszi, a mit én.

— Mi vitte őt e gondolatra?

— Hogy Balázs minden áron amaz inghez akar jutni, s őt könyörgés és fenyegetéssel arra birni, miként lopja el atyjától az inget s adja át neki.

— Valóban ezt tette? Esztelen! — kiáltá haraggal Marie.

— Mi érdeke volna különben Balázsnak ama véres fehérmű kézrekerítésében, ha nem ő volna az, kit ez a bizonyíték elveszithet?

— Nem rosszul kombinálsz, s gyanud még sem igaz. Balázs nem ölte meg Tirzusnét...

— De hát ki a gyilkos, s miért rejtegetik azt mindnyájan. Meghalt pártfogóm, kegyed, az öreg Tirzus, sőt talán Thisbe is.

Ő nem tud arról semmit. Isten óvja, hogy neki is hordozni kelljen ezt a terhet. Legyen ő nyugodt, vidám. Te magad csikartad ki tőlem,

a mi ónsulylyal fog rád nehezülni, legyen kívánságod szerint.

Tristan hallgatott.

— Az öreg Tirzus egykor fiatal volt, talán csinos, szeretetre méltó, ifju nővel, gyermekkel birt s boldog volt, de már igen régen nem az — kezdé Marie.

Az ifju feszülten leste ajkairól a szavakat.

— Balázs megismerkedett velök valahol, a szép Tirzusnéval kölcsönösen megszerették egymást, s éveken át tiltott viszonyban éltek.

— Balázs, a meggyilkolt nővel? — kiáltá bámulva Tristan.

— A szerető férj dühös vetélytársa lett Balázsnak, nyomára jött a rejtett szerelemnek s megölte — nejét.

— Tirzus?

— Ő.

— Tehát nem Balázs tette? De hát akkor miért akarja magához keríteni az inget és mi érdekük van önöknek, grófné, hogy ez a dolog titokban maradjon?

— Megfoghatlan kérdés. Mi történik, ha rájönnek a gyilkos kilétére, ha szájról szájra kel ez a történet s nemcsak a megölt nő és a gyil-

kos, hanem a Szolcsányi név is mindenütt együtt hurczoltatik meg velük. Férjem irtózott ettől, sógorom rettegett. En nem tudtam arról semmit. Tirzust kis gyermekével idehozták főkertésznek, elrejték a világ s a törvény ítélete elől, s ha fel nem adja magát, örökös kenyeret és holtig való lakást ígértek neki. Tirzusné halála mint öngyilkosság lett feljelentve.

— De hisz ez borzasztó gyengeség, hogy ne mondjam, bűn volt a két fivértől. A bűnrészességet szigoruan bünteti a törvény, s ők mindketten azzá lettek e cselekedet által. Kijátszották a törvényt.

— Nem egészen, miután nem tagadták el, a mi történt, csak egyszerüen hallgattak róla, miután soha sem kérdezé tőlük senki, s nevüket nem akarták pellengérré tenni.

— És az a szegény meggyilkolt nő, kinek vére bosszuért kiált; az árva gyermek, ki önkénynyel fosztatik meg anyjától, ez mind nem jött számításba? kiáltá méltatlankodva Tristan. — Rejtegették, óvták a gyilkost, ki büntetést érdemlett volna, s még ma is kegydíjat mer követelni és kegyed megadja neki; akasztófát, nem pénzt, nem kiméletet érdemel ő.

— Mindezt nem én rendeztem így, hanem fér-

jem, ki halála előtt tudatá e titkot velem s megígérteté, hogy akaratát teljesitem. Bár ne tudatta volna! Számtalan álmatlan éjet, lelki furdalással teljes kinos napot, hetet, hónapot szerzett ő nekem, s még sem tehettem másként, mint ahogy kívánta, bár számtalanszor fellázad jobb érzésem ellene, s boldog vagyok most, hogy Tirzus elhagyja e vidéket.

Tristan nem tért magához bámulatából.

— És mindezek daczára grófné, kegyed hajlandó lett volna testvérét Balázsnak nőül adni!
— kérdé majdnem szemrehányással hangjában.

— Sógorom nem volt oka semminek, kivéve, hogy Tirzusnét szerette, mint a hogy a világon szeretni szokás, nem gondolva meg, mily következményei lehetnek az ily szerelemnek.

— Szerette! — kérdé gúnyos felkiáltással Tristan. — Szerette, és titokban tűrte halálát. Óva rejtegeté gyilkosát annak, a kit szeretett? Oh grófné, milyen elemezése, mily kigúnyolása ez azon szent, magasztos, nagyszerű érzelemnek. Kegyed nem hiheti ezt! Lehetetlen, hogy szive, esze, nemes érzelmei fel ne lázadjanak e hazugság ellen... Ha ama szerencsétlen nő szeretve lett volna, gyilkosa nem élne ma, nem élte volna

tul a következő órát, midőn meggyilkoltatása ki-
sült. Balázs szétmarczangolta volna fájdmában a
gyilkost, ha szerette volna azt, kit miatta fosztot-
tak meg életétől.

— Hogy mi módon, hogyan, mily mély-
séggel szerette a szerencsétlen nőt Balázs — nem
tudom. Valamint a sziv, ugy az érzés is minden-
kinél különböző, nem itélhetünk egyenlő mérték-
kel ily dolgok felett; a mi Thisbével való há-
zasságát illeti, én soha sem óhajtam azt.

Tristan habozni látszott a felelettel, de
elhallgatta, elnyelte, a mi ajkaira tolult.

— Így ma még elküldöm Viktort Váry
grófhhoz mondá — más térre vivén a beszédet, —
s tudatom vele, hogy vádamat visszavonom és
kész vagyok vele verekedni.

— Mi ok van erre — mondá gyorsan, ijed-
ten Marie. — Ez a párbaj felesleges köztetek.

— Megsértettük egymást, ő elégtételt kért
tőlem, én megtagadtam, mert emberölési gyanu-
ban tartám. Azok után, mit most tudok, köteles
vagyok kívánatát teljesíteni.

— És ha ő kész volna kihívását visszavonni?

— Akkor én küldöm hozzá segédeimet;
különben azt nem teheti.

— Egy óra előtt nálam volt. Dühös haraggal mondá el izenetedet, vádatat; kérdőre vont, mit tartalmaznak szavaid, s elmondá, hogy a tűz kiütésének reggelén épen a küzdőterre akaratok menni, hogy vivjatok . . .

— Mindez így van. Balázs igazat mondott, csak hogy gyávaságnak tartom, hogy a helyett, miként hozzám jött volna felvilágosításért, önhöz futott. Mi célból, hogyan tudhatná kegyed, miért tagadtam én meg a párbajt s mi kifogásom ellene . . .

— Azonnal sejtém, Balázs együtt látott Borbálával, ki úgy látszik szerelmes beléd, s a nő mindig nyiltabb az iránt, a kit szeret, mint kellene. Ettől félt ő, s félelme nem volt alaptalan.

— Szerelmes belém? — kérdé meglepetve Tristan. — Ezt sohasem vettem észre.

— Megbocsátod, ha ez állításban kételkedem.

— Szavamra mondom, soha árnyát sem láttam nála más érzelemnek, mint azon óhajtnak, hogy anyja gyilkosát segítsem neki föltalálni.

— Mi végre? — kérdé ingerülten Szolcsányiné.

— Bosszút kíván, s ez természetes.

— Most tudod, ki volt az — mondá az öz-

vegy keserüen. — Elégedettebb vagy most, mint voltál az előtt? Előre mondtam, hogy nagy terhet veszesz magadra e kutatással. Nem hallgattál reám. Borbálának meg nem mondhatod, ki volt anyja gyilkosa; s nekünk tartozol azzal, hogy e történetet a nyilvánosság előtt ne szellőztesd.

Tristan komoron hallgatott.

— Mi célból sértettél, vádoltál engem — folytatá uj keserőséggel, uj haraggal Szolcsányiné. — Szavaid arra czéloztak, hogy sógorom iránt gyengédebben érzék, mintsem férjem életében szabad lett volna. Méltó hozzád ez a vád, méltó-e hozzám ez a gyanu? Soha sem fogom neked ezt elfelejteni, ha képes volnék is megbocsátani.

— Legyen nagylelkü! — kiáltá az ifju könyörgő hangon kezeit összekulcsolva. — Legyen elnéző hibám iránt.

— Az voltál-e te?

— A gyarlóságot nem kell a tökélylyel összehasonlítani! Mi vagyok én önhöz képest, s kétségbeesett és féltékeny voltam.

— Mindez nem ad jogot a gyanusítás és kiméletlenségre, s te az voltál irántam.

— A viszonzatlan szerelem is alkot jogokat magának, s boldogtalanságában tombol és kinozza,

marczangolja a szívet. Én nagyon boldogtalan vagyok.

Marie remegve vette észre, hogy az ifju bensőségteljes hangja fájó hurokat rezgetet ~~abl~~sejében. Gyorsan véget akart vetni e tète à tète nek.

— Gyermeknek tartalak és megbocsátok — mondá tartózkodva, mialatt az ifju arca sötét vörös lett a fájdalom és sértődéstől. E szó »gyermek« tördöfés volt szívének.

— Egy feltétel alatt — folytató gyorsan Szolcsányiné. — Kerülnöd kell Borbálát, a mig itt lesz, nem sokára atyjával együtt távozik, de addig is be kell szüntetned véle minden összejövetelet.

— Kegyed elbocsátja őt atyjával? — kérdé bámulva Tristan.

— El!

— Még tegnap is határozottan állitá, hogy nem ereszti őt.

— Ma mást határoztam felőle. Menjenek együtt. Borbála oly uton van, hol én nem érzem magam elég erősnek visszatartani őt a tévelygéstől, s ha volt erőm titokban tartani az atya vétkét, a leány ballépését nem volnék hajlandó megbocsátani.

— Grófné!

— Ne mentegesd őt, a férfiak mind egyformán ítélnek az oly leányról, ki gyengéd érzelme-
ket táplál irántuk. Ne hidd, hogy féltékeny
vagyok reá; igaz, hogy hő óhajtasom lett volna
hugom oldalánál látni téged, de jobban szeretem
őt, mint hogy vonzalmad nélkül óhajtanám neked
adni . . .

— Nem hittem volna ily kegyetlen sza-
vakra képesnek grófné.

— Ha Borbála elhagyja a vidéket; — foly-
tatá gyorsan, rá sem hallgatva Marie — utána
mehetsz, ha vonzódol hozzá, addig mig itt van —
követelem, hogy kerüld.

— Ön tudja, grófné, hogy vonzalomról szó-
sincs közöttünk, de lehetetlen, hogy így szakít-
sam félbe az összeköttetést, melyben álltam vele.
Meg kell mondanom neki, miként a gyilkos ku-
tatásáról — lemondok.

Marie majdnem felkiáltott örömeiben e sza-
vakra, s önkénytelen hévvel, melegséggel ragadta
meg az ifju kezét.

— Köszönöm, — mondá reszkető hangon;
a felindulás nem engedett többet mondania, de
Tristan megrázkódott érintésére, s elragadtatva
szorítá kezeibe kezét, aztán ajkához vonta.

— Megbocsát? — kérdé esdekelve.

— Ámbár nem kellene tennem, mert gyanúsításod bántott s méltatlan volt hozzám, de feledni igyekszem minden bántalmadat, ha azt, amit mondtál, megtartod. Borbálát kerülöd, a gyilkos kutatásával felhagysz, és békés uton egyenlited ki Balázsszal a párbaj ügyet.

— Ez utóbbit nem tehetem. Ő Thisbe miatt gyülöl engem, pedig ha tudná — mennyire nincs oka.

Tudta, hogy kellemetlenséget mond neki, s mégis nemével a diadalmak, büszkeségnek, kérkedve ejté ki e szavakat. Szerette volna egész lelkéből kikiáltani, hogy nem Thisbét, hanem őt, egyedül őt szereti; nem gondolt annak gyorsan összerándult szemöldeivel, nem a megrovó pillantással. Mit tehetett ő arról, hogy Mariet szerette? Próbáljon valaki parancsolni a szivnek, az oly szivnek, mint az övé! Elvesz, megsemmisül inkább, mint hogy elforduljon attól, a kiért föllángolt, a kinek képét magába fogadá.

— Ugy én beszélek sógorommal — mondá elhagyva helyét Szolcsányiné. — E párbaj nem fog megtörténni, ha minden erőmet, hatalmammat fel kell is ellene használnom.

— Ne tegyen semmit, grófné, úgy is hasztalan. Nem vagyok babonás, de rettegve hallom e szavait. Ugyanezt mondá Tirzus, itt e helyen, hetek előtt, a párbajra akkor kitüzött napot megelőző estén, s csakugyan nem történt meg az másnap; mert hajnalban tüzi lárma riasztotta fel a vidéket, s erős gyanum van, hogy ő maga gyújtá fel házát, csakhogy állítása teljesüljön.

— Csak nem teszed fel rólam, hogy én ugyanazt tegyem? — kérde mosolyogva Marie.

— Nem. A sorsot azonban nem kell kihivnunk, a párbaj csekély, jelentőség nélküli dolog, de a mi azt meggátolhatná, nagy eseménynek kellene lenni.

A grófné kezét nyújtott neki.

— Ily hosszan még soha, soha sem beszélünk együtt, — mondá hirtelen elkomolyodva — s különös mély, jelentőségteljes pillantással nyugtatva szemét az ifjun.

— Ohajtom, hogy kedvező ítéletben részesüljön mindaz, amit mondtam, s úgy ítélje meg belsőmet, amint azt óhajtanám teljes mértékben kitárni, de félek, hogy ez csak részben sikerült...

— Nem sejtetted, hogy mi lehet ennek az oka?

— Nem bírok elég nyugalommal, s elég ékesszólással, hogy tolmácsolni birjam, a mi szívemnek minden izét betölti. Nyelvem az érzelmek árjától zsibbadt és tehetetlen.

— Mert oly dolgot, oly érzelmet akarsz érthetővé tenni, a mi érthetetlen, s a mit én...

Tristan megrázkódott a hang rezgésére, melyhez hasonlóan még soha sem hallá Mariet beszélni; kétség és remény volt kifejezve arcán.

— A mit kegyed... kérdé halk, elfogult hangon. Folytassa kérem, élet vagy halál az nekem, a mit mondani akar.

— Sohasem hihetnék el — a te ajkaidról. Az ifju hévvel ragadta meg kezét s felelni akart.

— Ne szólj — mondá gyorsan közbevágva a grófné. — A mit e percz felindulásában mondanál, sokszoros bánat sem hozhatná helyre. A szó csak addig a miénk, mig ki nem ejtettük, s okosságunk abban rejlik, hogy elbirjuk hallgatni, a hol kell — azt, a mit érzünk.

Karját az ifju karjába ölté. Vezess kocsimhoz — mondá szelid, de határozott hangon, mi nem túrt ellenmondást, s Tristan szó nélkül engedelmeskedett; de midőn vendége fogatát elro-

bogni látta, szemében fényes nedv csillogott. A sértett szerelem fájdalmas kinja, s hosszan a kocsi után tekintve, merész, határozott, férfias erélylyel suttogá: És még is el fogom egyszer mondani, a mit akarok, s vagy meghallgatod szavaim, vagy meghalok...

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TIZENHATODIK FEJEZET.

Másnap Lazas Viktor, Tristan megbizásából Váry grófhoz hajtatott, ki előtt visszavonta annak előtte való napi nyilatkozatát, s fölszólitá, hogy a párbaj ügyet mielőbb rendezzék, mire Váry azt nyilatkoztatta, hogy tudatni fogja az ünetet Balázsszal s még a nap folytán meghozza annak válaszát.

Tristan kellemetlen várakozás és rossz kedvben tölté a napot. Megigérte Marienak, hogy kerülni fogja Borbálát, felhagy a gyilkos kutatásával, de mindamellett érezte, hogy a főkertész leányának, ama biztatások után, legalább is magyarázattal tartozik, s miután Lazas visszaért Ivándra Váry üzenetével, ő az erdőbe ment, azon egyenes óhajtással, hogy Borbálával találkozzék, s vele beszéljen és megmondja neki határozatát.

Nem messze haladt, midőn a leányt szem-

közt jöve találta. Tartása levert volt, szemei kiseriva, s csak akkor villant fel tekintete, midőn Tristánt megpillantá.

— Mily boldog vagyok, hogy találkozunk — mondá Borbála. — Ma igen szomorú napom van. Holnapután elhagyjuk atyámmal Sutánt, s reggel óta folyvást bucsuzom. Bucsut veszek erdő-mezőtől. Minden fa, minden bokor, minden fűszál ismerősöm itt, oly iszonyú gondolat örökre elválnom e helytől, mely egész multamat képviseli, mely egész jövőmet magába foglalá.

Kezeibe rejté arcját és zokogott.

— Kegyed még nem beszélhet multról kisasszony, huszonkét éves korunkban még nincs multunk, csak jövőnk lehet. Az utóbbi hetek keserősége után majdnem jól eshetik önnek a távozás, sok nyugtalanságot állt ki, sokat szenvedett s új vidék, új arcok látása és más környezet csillapítólag fognak hatni zaklatott kedélyére.

A leány gyorsan leereszté kezeit, s bámulva, majdnem megdöbbenve tekintett reá. A hang, a modor, még a tekintet is más volt, mint csak a mult nap délutánján is, hol az mindent ígért s hallani sem akart arról, hogy távozzék.

Nem felelt. Nem volt bátorsága megtudakozni e változás okát, csak azt érezte, hogy iszonyuan csalódott. Ha megkérdezik, mit várt, mit remélt, mivel kecsegtette magát, talán nem tudott volna felelni, de gyakran vannak oly reményeink, mik érthetetlenül derengik át kedélyünket, szavakba öntenünk lehetetlen, s mégis boldogítók.

Igy volt Borbála is e perczben; az ifju szavaira borzasztó csalódást érzett, a nélkül, hogy elemezni tudta volna, miben rejlik az.

Tristan majdnem eltalálta, ami annak lelkén átviharzott, s ügyetlenül, bátortalanul állt előtte.

— Kegyed tehát szintén jónak, kívánatosnak tartja, gróf ur, — kérdé keserűen — hogy távozzam?

— Legalább egy időre, mig e kellemetlen érzelmek s körülményektől megszabadul, mik itt környezik, s mik addig meg nem szűnnek, mig atyja itt van.

— Atyám — meglehet, de én! Nálam az elmenetelhez nincs idő, átmenet, visszatérhetés kötve. Ha távozzom, nem egy időre történik az, hanem örökre. Hogyan, kihez, mi okból térnék vissza?

Ujra heves zokogásban tört ki.

— Ne nézze ily szomorú színben a jövőt, Szolcsányi grófné kedveli önt, Thisbe nehezen fogja nélkülözni, pár hónap múlva visszatérhet, s akkor nyugodt lesz kegyed, valamint a jelenleg összetornyosult felhők is kiderülnek, s legjobban alakul mindaz, a mi e perczben leverőnek, fenyegetőnek látszik.

Borbála türelmetlen, sötét kedélyének borzasztó volt ez a biztatás. Minden szó tödöfés-ként érte szivét, hirtelen megfordult és elsietett a nélkül, hogy választ adott volna Tristan biztatására, ki csodálkozva nézett utána, s az jutott eszébe, hogy az ügy ritkán választható el a személytől, s a szegény Borbála látván, hogy ő hévvel karolja fel, alkalmasint mélyebb vonatkozást hitt ez igyekezetben saját személyére nézve. Marie grófnőnek, úgy látszik — igaza volt.

. . . . .

Váry gróf csakugyan megérkezett Balázs izenetével, hogy az tudomásul vette Tristan nyilatkozatát, kész megverekedni vele, s megállapítani az újabb és súlyosabb feltételeket a párbajra nézve; annak idejét harmadnapra tűzték ki a hajnali órákban, mert Balázs egy napra kénytelen volt sürgős ügyben elutazni.

Igy ismét rendben volt a zavart ügy. Tristan nyugodtabbnak érezve magát, hogy Balázsnál ily nem várt hajlékonyságra talált, Lazassal együtt Sutánra rándult, hogy ott töltsék a délutánt . . .

Szokatlan jó kedvben találták a hölgyeket. Thisbe feltűnően sokat foglalkozott a francia gróffal, majdnem kereste annak társaságát, s Tristan boldog volt, mert Marieval lehetett; ez alkalommal először történt, hogy nem vette észre, miként a grófné óhajtaná, hogy többet legyen Thisbe oldalánál, s kevesebbet vele; koronként átrepült annak pillantása a szép ifju párhoz.

Mintha összebeszélés, közmegegyezés folytán történt volna ez a viselet, legalább úgy Tristan, mint Lazas gróf ezt a megjegyzést tették magokban. Annak azonban, a mi kellemesen hat reánk, különösségével sem sokat törődünk, s így az ifjak mindegyike meg volt elégedve a délutánnal, mit a legkellemesebben töltöttek el.

— Ma Borbálával találkoztam — mondá a többek között Tristan a grófnénak, kivel a hosszú árnyékos alléokban sétált, mielőtt hazaindultak. Panaszkodott, hogy holnapután el kell hagynia Sutánt. Igen levertnek, kétségbeesettnek látszott.

— Szegény leány, sajnálom őt, de érdekében tartom jobbnak, hogy ne maradjon itt. Téves felfogás volt férjemnek azon kívánata, miként Thisbe tanulmányaiban részesüljön. Egykor vitatkoztam veled e fölött, most belátom, hogy a nevelés, s állásához nem illő tanulmányok, szerencsétlenné tették.

— Bár mindarra rátérne grófné, a miben véleményünk különbözik, — mondá Tristan melegen — sok olyanban kell, hogy egykor majd igazat adjon nekem, mi ma még hihetlen s lehetetlennek látszik ön előtt.

— Tirzus holnaputánra tette elutazását, remélem, el is megy ekkor; az igazat megvallva, számítom addig a perczeket. Ezelőtt csak terhemre volt, most félek tőle — mondá Marie, az ifju nyilatkozatát felelet nélkül hagyva.

— Miért most, ha eddig oly hosszú időn át nem jutott az eszébe?

— A tűz óta ő majdnem önkivületi állapotban van. Mi izgathatja annyira, nem tudom, de minden szava belső háborgását árulja el, s tudod-e, Tristan, mitől tartok nála?

— Mi nyugtalanítja grófné?

— Azt hiszem, lelkiismereti furdalás kinozza

őt, s az lesz a vége, hogy följelenti magát a hatóságnál.

— Bár régen tette volna.

— Én borzadok a következményektől, mindnyájan belevegyülnénk ebbe a dologba, s ki tudja, mi lenne a következmény. Iszonyut hibázott férjem, midőn álszemérem, hiuság s talán a törvények nem ismerése miatt ily titkot hordott s rejtett szívében.

— Legiszonyubb csapás volna ez Borbálára nézve.

— Azt hiszed, ő semmi tekintetben sem gyanakszik?

— Nem atyjára. Másra van gyanuja.

— Kire?

— Balázst tartja a gyilkosnak azóta, mióta az a vérfoltos inget birtokába akarta keríttetni általa.

— Mondta ezt?

— Csak sejteté.

— Es te nem próbáltad kivenni fejéből?

— Fájdalom, magam is ebben a hitben voltam, mint tudja grófné.

— Sejtetéd vele? — kérdé rémulten Marie.

— Nem, de megígértem, hogy segíteni fogok

neki anyja gyilkosát föltalálni s megcsaltam őt, mert nem teszem. Ezt meg is mondtam neki.

Marie megragadá az ifju kezét. — Megesküdtél nekem erre s e fogadás alól semmi sem menthet fel.

Gyorsan elhallgattak, mert Lazast látták Thisbével közeledni, kik eddig az allée melletti virágágyak között jártak, s váratlanul léptek hozzájuk.

Szokatlan meleg est volt, midőn az ifjak haza felé hajtattak, s Lazas egész uton Thisbét magasztalá Tristánnak, ki szórakozottan hallgatva ült oldalánál, s teljesen lovainak kormányzásába volt merülve, mig titkon Mariertől ábrándozott.

— Holnap az egész napot itthon töltjük — mondá, midőn a vacsoránál ültek.

— Miért?

— A párbaj után megyek csak Sutánra, félek, hogy egy szó által elárulnám magam.

— Ily gyengének nem tartalak.

— Azt hiszed, oly könnyü megválnunk attól, kit szeretünk, — viszonzá kitörve Tristán — akkor, midőn meglehet, utoljára látjuk őt.

— És te valóban szereted Mariet?

— Ugy, a hogy mindig képzeltem a sze-

relmet. Ugy, a hogy csak teljes fényében, édes-ségében lehet érezni, ezt a fájdalommal teljes boldogságot. Engem szenvedése is boldogít.

Lazas nem felelt, de úgy ismerte barátját, hogy nem kételkedett szavain, s aggódott azon lehetőségen, mi történhetik Tristánnal, ha a grófné nem viszonzozza érzelmét...

A következő nap csendben, zavartalanul mult el, csak este felé érkezett Sutánról egy lovász, ki Tristánnak levelet hozott, minek tartalma élénken megzavarta az ifjak nyugalmaát.

»Tegnap este óta senki sem tudja, hová lett Borbála — írta Marie grófné. — Nyomtalanul eltűnt. Nagyon aggódunk miatta. Nem látad-e őt az erdőben, vagy Ivánd közelében? Nem tudsz-e hollétéről?« stb.

Tristan tudatta, hogy tegnapelőtt óta nem látta, mióta az erdőben találkoztak, mely összejövetelt emlité is a grófné előtt. A lovász vissza ment a felelettel, az ifjak pedig hosszasan tanakodtak, hová lehetett a leány.

Tristan tartott tőle, hogy öngyilkos lett. Szemrehányást tett magának: ha nem bánt-e vele igen kurtán, nem volt-e nagyon száraz iránta. Reményeket keltett talán benne, akarat-

lanul, de talán ő is oka, ha Borbála kétségbeesett. Atya és leány egyforma idegesek, beszámithatatlanok bizonyos körülmények között; s a leány nagyon fel volt indulva, midőn elváltak... ki tudja, mire határozta magát. Álmatlan éjszakát töltött, a hajnali órák ébren találták, s gyorsan felöltözve, Lazassal és a fiatal Urbánnal kocsira ültek s a párbajra meghatározott helyre hajtottak. Urbán levert volt Borbála eltünése miatt, szóttlanul érték a kitüzött helyre, még senki sem volt ott. Minden csendes, nesztelen volt körülöttük, s mig Lazas és Urbán halkan beszélgettek, Tristan egy fatörzsre ült, szivarozott, s az átlátszó levegőben fölfelé gomolygó füst kékes szivárványában képzeletszülte képek vonultak el szemei előtt...

Midőn hosszasan kellett várniok, mint az az ellenfél részéről helyes lett volna; Tristánnak önkénytelen azon kérdés merült fel agyában, nem történt-e ismét valami, a mi e sok akadályokba ütköző párbajt újból elodázza.

Saját figyelmeztetése jutott eszébe, mit Marie szavaira mondott, ki azt állitá, hogy: e párbajból nem lesz semmi! Talán a véletlen csakugyan előidézett valamely komoly bajt,

s most másodszer is gátat gördített a lovagias elégtétel elé, melyet, ugy látszik, a sors magagától s mi ellen emberi erő hiába próbál küzdeni.

Végre kocsirobogás veré fel a vidék csöndjét. Váry gróf érkezett egyedül. Halotthalvány arcza mutatá, hogy valamely rossz hirt hoz. Mit, kiről? . . .

Balsejtelem szállta meg a jelenlévőket.

— Bocsássanak meg a várakoztatásért — mondá a kocsiról leugorva, s hangja a legmagasb foku izgatottságot árulta el. A párbaj ismét nem történhetik meg, mert . . .

Elakadt. Ugy látszék, a kimondandó szó összeszorítá torkát. Mindhárman körülfogták őt, lesve, várva a kiejtendő szót, minek iszonyunak kellett lenni.

— Szolcsányi Balázst tegnap este el-fog-ták!

Bámuló zugás hagyta el az ifjak ajkait.

— Elfogták? — kérdé Lazas meglepetve. És miért?

— Évek előtt elkövetett gyilkossággal vádolják. Csak ennyit tudunk még, de a vád és esemény irtóztató. Megfoghatatlan, ily dolog még soha sem történt.

Sietve vett bucsut s elrobogott. A fiatal

Urbán Ivándra ment gyalog, és a két barát Szolcsányinéhoz hajtattott, bár még igen korán volt, de nem kétkedtek, hogy azt már ébren s a legnagyobb ijedtségben találják...

A grófné várni látszott Tristán, mert az erkélyen állt s az országut felé fordulva, élénken intett, midőn feltűnt azon az Ivánd felől közeledő fogat.

— Megfoghatatlan az, amit Váry beszélt nekünk, mondá hozzá sietve Tristan. Balázs elfogva...

— Váry ma már nálad volt, mi czélból? — kérdé megütkezve Marie.

Lazas elmondá neki másodszor is a semmivé lett párbajt, minek e reggelen kellett volna megtörténni.

— Es én mit sem tudtam arról — mondá gondolkodva Szolcsányiné, s szeme oly mély bensőséggel függött egy pillanatig Tristánon, hogy a francziának feltűnt, társa szívét pedig ujjongó örömmel tölté be.

— Miféle részletek vannak Balázs elfogatásáról? — kérdé Tristan.

— Gyilkossággal vádoltatik, ennyit tudok; s azt, hogy ki követte el az örült feladást.

Az ifjak feszülten lesték a kiejtendő nevet.

— Borbála! — mondá Marie. Tegnap reggel gyalog indult a városba. Senki sem sejt-heté, hova lett. Neki fogalma sincs arról, mily borzasztó dolgok fognak most napfényre jönni. Nem tudom, gyűlöljem-e vagy szánjam a szerencsétlen, félőrült leányt, ki önmagát tette semmivé.

A franczia nem sokat értett az utolsó felkiáltásból, de Tristan teljesen tudta annak horderejét.

— Mi lesz ebből! — kiáltá rémülten. Az a szegény, szerencsétlen, tudatlan leány.

— Majdnem megérdemli sorsát — mondá komoran a grófné. Oly sok jóban részesült általunk s oly háládatlan irántunk. Legalább közölte volna szándékát valakivel.

Nemsokára Thisbe is megjelent, s mindnyájan együtt tölték a napot. Délután az ifjak a közeli a városba rándultak, megtudandó Balázs gróf sorsát. Távozásuk után nem sokára Tirzus, a főkertész jelenteté magát.

— Nem fogadom el! — mondá Szolcsányiné a komornyiknak. Ma nem. Holnap majd beszélek vele. Este van, s a nap izgalmi kifárasztottak.

Azonnal belső-szobáiba vonult testvérével.

Tirzustól rettegett. Eltalálta, hogy az mit mondhat ma neki, s ő azt nem akarta hallani.

A főkertész tompa mormogással hagyta el a kastélyt s mint utóbb a komornyik mondá, fenyegető szavakat ejtett. Zúgolódott, hogy visszatudasították s Balázs grófról dadogott valamit . . .

Marie és Thisbe lázas nyugtalanságban tölték ezen éjt; másnap érkeztek csak vissza a városból Tristan és Lazas, a hölgyek nagy örömére, kik már alig várták, hogy valamely hirt halljanak.

A főkertész másnap nem jelentkezett.

— Beszéltem Borbálával — mondá Tristan. Csakugyan ő volt a föladó; s csodálatos lelki állapotban van, nemében a deliriumnak. Nem mertem neki az »igazat« megmondani, bár izgatottságát látva, azt kell hinnem, hogy az első nyomon van, s az elvezeti őt a legborzasztóbb valóhoz. Szegény leány!

— Szolcsányi gróf ma a nap folytán fog kihallgattatni, mondá az egyik hivatalnok — kezdé Lazas, ki meg nem foghatta a jelenlévők arczán kifejezett nagy aggodalmat, ha, mint mindnyájan mondák neki, Balázs ártatlan.

Az egész nap folytán Sutánon maradtak

az ifjak, s míg Tristan Marieval megbeszélte minden eshetőséget a fejlődő dologra nézve, addig a franczia Thisbével bebarangolta a parkot. Ők egészen más ügyekről beszéltek, felhasználva a teljes egyedüllétet.

— Nem sajnálkozik Balázs fölött? — kérde Lazas. Ő most egy időre kénytelen lesz elutazni, elhagyni e vidéket, míg a lárma lecsendesül, s ön nélkülözni fogja vőlegényét.

— Nem teszem fel, hogy kegyed igazán higgye, a mit most mond — viszonzá megütközve Thisbe.

— Nem menyasszonya ön neki?

— Soha szóba sem jött köztünk ilyféle dolog. Ki mondhatta ezt önnek?

— E szerint Tristan a választott ...

— Sem egyik, sem a másik; miért kellene épen az egyiknek lenni? Viseletem irántuk nem adhatott e véleményre okot.

— A hölgyek nagyon ügyesek érzelmeik titkolásában, de itt nem volna arra szükség, kegyednek csak választani kellene a kettő között.

— Azt hiszi?

— Meg vagyok győződve.

— Most nem mond igazat. Arcza őszintébb mint szeme, épen úgy tudja, mint én, hogy ...

Elakadt, arczát rózsapír önté el, észrevehetően habozott.

— Hogy? — kérdé sürgetve Lazas.

— Tristan mást szeret. Nem is akarja ő ezt titkolni, s igaza van, ki nővéremet mellettem látja, annak nem eshetik nehezére a választás közöttünk.

— Kegyed tulszerény, grófné; de abban igaza van, hogy Tristan az első percz óta nővéreért hevül.

— Miért állítá hát kegyed, hogy engem akarna nőül venni.

— Gyakran álutakhoz folyamodunk, ha az egyenesen nincs bátorságunk haladni.

— Kegyed ebben a helyzetben van?

— A legnagyobb mértékben. Nem találok a kezdetet, mely a helyes utra elvezet.

— Azt akarja, hogy segítsek keresni — kérdé mosolyogva Thisbe, kinél a pár perczig átvillanó komoly kifejezést, Tristan nevére, enyelgő vidámság váltotta fel; az első benyomást Csáthy iránt már sikerült legyőznie.

— Ketten jobban megtalálnók, s én az ön társaságában a világ végeig keresném a helyes nyomot, mi a boldogság útjára elvezet.

— Jó! Keressük együtt, — viszonzá a leány — de előbb várjuk meg, hová fejlődik ez a fatális ügy, melynek nyomása, szégyene alatt most mindnyájan szenvedünk, kik a Szolcsányi névhez közel állunk.

Lazas elragadtatva fogadta ezt a tanácsot, s örömtelt arczczal tért vissza a terembe, hol Szolcsányiné és Tristan az egész idő alatt komoly, kellemetlen dolgokról beszéltek, s a grófné elmondá társának a főkertész szándékolt látogatását is, kit ő oly későn este el nem fogadott.

— Ezt helyesen tette — viszonzá az ifju. Felkeresem őt, s megtudom tőle, mit akart. Szorongatott helyzete alkalmasint rettegésben tartja, éreznie kell, hogy a büntetés ideje bekövetkezett. Balázs vallani fog, természetesen meg kell neveznie a gyilkost, s ha azt is tudja Tirzus, ki idézte elő e katasztrófát, dühe, haragja irtóztató lesz, ha csak — már lelkiismereti furdalásai következtében — maga is nem óhajt menekedni vész titkától...

Azonnal leküldött Tristan a főkertészhez, megtudni: ha otthon van-e s megizenve, hogy beszélni akar vele.

A küldöncz azon felelettel érkezett vissza,

hogy a főkertészt tegnap este óta nem látták; akkor azt mondá, hogy a grófnéhoz megy a kastélyba, honnét nem tért vissza lakására. Épen e fölött tanácskoztak Marie és Tristan, midőn Lazas és Thisbe a legragyogóbb kedvben léptek be a terembe, s szinte megdöbbentek az ellentétén; saját belsejük és az ott lévők komolyságának különbségén . . .

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TIZENHETEDIK FEJEZET.

»E párbaj nem történhetik meg — mondá he-
tek előtt a főkertész Tristánnak. Balázs gróf
életéhez csak nekem van jogom...«

Valóban úgy látszott most, hogy e két
ember sorsa össze van forrva, s egyik csak a
másik halálán mentheti meg saját életét. Szol-
csányi Balázs hosszú és részletes vallomást tett
a vizsgáló bíró előtt, melynek következménye
volt, hogy a délután folyamában rendőrök érkez-
tek Sutánra, Tirzus főkertész elfogatására kül-
detvén ki, kit azonban sehol sem találtak.

Az uradalom erdeje hatezer holdra terjedt.
Nagy rengeteg volt, századok óta érintetlen fák,
egymásba kúszó, összecsavarodott bokrok, melyek-
nek sűrűségében hónapokig rejtőzködhetett, a ki
jól ismeré azok titkait, rejtekhelyeit. Tirzus tizen-
hat év óta lakott Sutánon, s titka tudatában

alkalmasint jól kiszemelte annak legrejtettebb részét.

Iszonyu csapás volt ez Balázs grófra nézve, ki addig nem hagyhatta el a börtönét, míg a gyilkossal nem szembesítettett, s tombolt dühében, midőn napok multak és Tírzust még mindig nem lehetett fölfedezni, míg végre Marie grófné vallomása, s több tekintélyes nagybirtokos közbenjárása folytán elrendeltetett, hogy legalább szabadlábra helyeztessék.

— Én magam leszek az első, ki élére áll a gazember keresésének, — mondá dühében fogcsikorgatva Balázs — kit azért kiméltünk bátyámmal együtt, azért segítünk, tartottunk és hosszú évek során gazdagon fizettünk, hogy vallomásaival elhárítsuk nevünkről a botrányt, mely azt okvetlen követte volna. A leányt pedig mint örültet becsukatom. Ez legyen büntetése örülttettének, mit józan észszel nem követhetett el, ily botrányt idézve elő.

Azonban sem ezt, sem azt nem tehette meg, Sem az atyán, sem leányán nem állhatott bosszut, mert mindkettő el volt tűnve, hiába kutatták, keresték. A szerencsétlen Borbála megtudván, hogy feladása legalább is téves volt, s a gróf

szabad lábra helyeztetik, elhagyta a várost, hova Sutánról távozta után letelepedett, s nyom nélkül eltűnt, épen úgy mint atyja, a bűnös Tirzus.

Daczára azon feszült viszonynak, melyben az ifju Csáthy eleitől fogva állt Szolcsányival, annak kiszabadulása után rögtön felkereste őt otthonában, mely Ivándhoz egy órányi távolságra feküdt, örömét óhajtván kifejezni hazakerkezte fölé. A gróf meglehetősen hidegen fogadta.

— Sógornőm küldött valamely ügyben? — kérdé tőle szárazon.

— Saját kívánságom volt, üdvözölni téged, a dolgok szerencsés fordulata fölé.

— Nincs miért. Azt, hogy bűnös vagyok, nem hihetted, s félek, hogy nem csekély részben segítetted te is elő e kárhozatos bonyodalmat.

— Mi visz e gondolatra?

— Borbála beszélé nekem, hogy megigérted neki kifürkészni a gyilkost; s hogy rám is gyanud volt, mutatta ama meggondolatlan s örülettel határos nyilatkozat, melylyel kihívásomat Váry és Bernel előtt visszautasítád, kik elfogatásomkor okvetlen gondoltak erre.

— Számtalan csudálatos ok vezetett e gyanura . . .

— Mindegy, neked nem lett volna szabad sem Borbálát erősítened elhatározásában, sem pedig engem gyanusitanod. Marie ezt neked soha sem bocsáthatja meg, sem pedig Thisbe, ki ha gondolt is volna eddig a veled való összekötetésre, meg vagyok győződve, hogy ezentul visszahuzódik tőled.

— Sem ő, sem én, soha egy perczig sem gondoltunk házasságra — viszonzá hidegen Tristan, ki látta Balázs szavaiból, hogy annak ma is azon gondolat okozza főkeserüségét, miként Thisbe ő miatta adott neki kosarat.

— Ezt higgye, a ki akarja.

— A szerelem minden irányban vaksággal jár — mondá izgatottan Csáthy. Megérkeztem óta folytonosan Lazas udvarol Thisbének, nem én! Hogy a leány mit érez iránta, nem tudom; de Lazas bármely perczben megkéri kezét, ha ő akarja... Vetélytársad tehát, ebből láthatod, hogy én soha sem voltam.

Balázs nem hitt neki. A történetek után még komorabb, zordabb lett, mint már egész életében volt, s Tristantól hidegen vett bucsut; legjobban szerette volna őt újra felszólítani a párbajra, de érezte, hogy az a jelenlegi körülmények között,

a gyilkosság még le nem tisztázott vádja alatt, lehetetlen és nevetséges volna.

— Mond meg sógornőmnek, hogy kéretem őt, irjon vagy keressen fel, ha valami fontos mondanója van! — kiáltá a távozó Tristan után. — Én nem mozdulhatok ki hazulról, morális kényszer köt ide. Nem akarok senkivel találkozni, s legfeljebb az erdőben barangolhatok, mint az üzött vad, mely kerüli a napfényt s a vadász fegyverét.

Dühösen vágta be vendége után az ajtót, ki megbánta, hogy ide jött. De Balázs gyűlölte őt az első percz óta, s gyűlölni fogja, a mig él. Elhatározta, hogy kerüli őt, s ha csak lehet többé nem találkozik vele.

Nem sejté, hogy e határozata mily hamar s mily hajszállra beteljesedik . . . .

Két nap mult el Balázs kiszabadulása után, miközben Marie grófnő irt neki, de személyesen nem kereste fel, mint azt Tristan, mint Balázs üzenetét megmondta neki, egyszersmind elbeszélve annak zord és kiméletlen bánásmódját. Fontos ügy nem volt, mit közölnie kellett sógorával, s látni nem vágyódott őt az özvegy, ki soha sem rokonszenvezett vele, s ha egy rövid ideig gon-

dolt is arra, hogy Thisbét neki adja, ez inkább csak férje kívánatára történt volna, ki azt hitte, hogy öcscse félbe szakítaná zajos életét, ha szerelemből megnősülne, de később már maga is inkább gondolt arra, hogy fogadott fiát és neje testvérét egyesítse, s e kedvencz gondolattal halt meg.

Az ifjak e napok alatt majdnem folytonosan és kizárólag Sutánon időztek. A hölgyek rettegtek Tirzustól, kiről erősen hitték, hogy nem hagyta el a vidéket, s minden perczben várhatták, hogy egy napon váratlanul megjelen a kastélyban, pénzt követelni, mivel talán tovább szökhessék az üldöztetés elől.

A folytonos együttlét a legkellemesebb módon telt; a társaság minden tagja jól töltötte idejét s oly harmonia uralkodott a négy tagu kised körben, hogy majdnem teljesen megfelejtkezve azon kellemetlen helyzetről, mi ezt az együttlétet előidézte, csak varázsát, érdekességét, kellemét érezték annak.

Egy napon Marie és Tristan a kertben sétálva, Balázsról beszélgettek, kiről mindketten meg voltak győződve, hogy hosszabb utra fog indulni, mihelyt Tirzust elfogják, ki megfogha-

tatlan ügyességgel tudott a hatóság előtt elrejtőzni.

— Mily borzasztó következményei lehetnek egy meggondolatlan szenvedélynek — mondá Marie, futó pillantással társára.

— A szenvedélyt nem lehet meggondolatlannak nevezni, miután a szív csak érez, lángol, s a mi gondolkozik, ítél, okoskodik, az a hideg ész.

— A szívnek is érezni kell, midőn helytelen irányt vesz, s megriadhat a kétes körülményektől.

— Semmi sem riaszthatja meg, ha szeret.

— Még az sem hűti le, szerinted, ha folytonos hidegségre talál?

— Iszonyu szenvedést okozhat, de kiirtani az igaz érzést, forró szerelmet, még az sem képes — mondá meggyőződéssel Tristan.

Marie nem felelt. Társa féloldalt vizsgálta nemes profilját; minden ily eszmecsere vagy szóváltástól valamely eredményt várt; maga sem tudta tisztán elemezni — mi az! Iszonyu türelmetlenséget érzett; ifju heve nem engedé csillapulni azon érzést, szenvedélyt, mi szivét szünet nélkül dobogtatá s elragadtatásban tartá.

— Tegnap Thisbe tudatá velem, — kezdé kis

idő múlva a grófné — hogy Lazas a legközelebbi napokban megkéri tőlem a kezét.

— Ezt nekem már Viktor régen mondta, csak a közbejött körülmények okozták a halasztást.

— Egymással ugy látszik tisztában vannak, s mindaz, amit tőled Lazasról tudok, oly jó, miként nem tagadhatom meg tőle testvérem kezét, bár én más férjet óhajtottam volna neki.

— Balázst?

— Magad is tudod, hogy nem őt: téged! Ez nem maradhatott előtted titokban, sőt gyakran világosan megmondám neked.

— Soha sem vettem szavait komolyan, miután tudta rólam, hogy szivem másé, örökre, változatlanul s visszautasítva bár, feloldhatatlanul ez érzéshez vagyok kötve.

— Ennek a szerelemnek nincs célja.

— Nem érzi kegyed azt az iszonyu fájdalmat, melyet szavaival okoz szivemnek?

— Szeretnélek kigyógyítani!

— Az lehetetlen.

— Nem voltál-e már a legjobb uton, hogy Borbálába szeress?

— Egy perczig sem hihette kegyed azt, s ha hitte, ugy — szeret.

— Mily képzelődés! Miből merited e hitet?

— Csak a leghevesebb féltékenység vihette e gondolatra, s ily tévedés csak annál lehetséges, ki szeret; félti elveszteni az iránta érzett szerelmet, s a félelem képzelődővé teszi.

— Ez nagyon merész állítás.

— De jogosult. Kutatni, elemezni, itélni, bírálni tanulunk, ha próbáltatásoknak vagyunk kitéve. A szerelmesek finom észlelők s én, mióta itt vagyok, rendkívüli előmenetelt tettem e téren s ez irányban.

— Nem te serkentéd Lazas szivében a szerelmet Thisbe iránt.

— Nem tagadom; de csak akkor, midőn annak keletkezését láttam nála.

— Mindenben követed sejtelledet s hogy nem mindig helyes utra vezet, azt láthattad a legközelebbi eseményekből, hol Balázst tartád vétkesnek.

— És mégis, mindenben az első nyomot kell keresnünk, ha haladni akarunk.

— Olykor mégis nyom nélkül haladsz.

— Soha! — mondá kitörve az ifju. —
Soha!

— Tristan!

-- Maga sem sejti, grófné, mennyi nyomát láttam én kegyed szívében annak, mit önmaga előtt is tagadni akar. En feltaláltam azt, s nem engedem eltagadni.

— És ha sok időt vesztve, végre be kell látnod, hogy hamis nyomot követtél? mint már alkalmasint többször az életben.

— Egyértelmű leend az nálam a halállal. A csalódást ez irányban nem volnék képes elviselni.

A grófné reá függeszté szemeit. Azokat a mélyen fekvő, komoly pillantásu és még is ragyogó szemeket, mikben az ész, a szellem tündöklése jutott érvényre, hatott a szívre; s látta az ifju arczán, látnia kellett, hogy annak állítása igaz, hogy mély gyökeret vert annak már szívében az a szerelem, mit ő mindig csak fiatalos hév gyorsan fellobbant, muló szenvedélynek tartott.

Hirtelen lesüté szemét. Titkolni akarta az azokban kifejezett forró érzelmet, mely viszhangként keletkezett a hívó szóra: de Tristan észrevette azt, s megrázkódott a váratlan gyönyörtől.

E hirtelen fellobbanó lángot talán mindent

magával sodró tűz követte volna, ha a kert egyik közeli fordulatánál nem pillantják meg Lazast, ki futva közeledett feléjük, s midőn odaért, halálsápadt arcza mutatá, hogy borzasztó mondani valója van.

— A legiszonyubb hir! — mondá izgatottan, alig birva kiejteni szavait. — Az öreg Urbán és fia hozták az erdőből. Balázst agyonlőve találták, s Tirzus el van fogva. Ő maga jelentette magát a hatóságnál, mint mondja, csak addig bujkált az erdő sűrűjében, míg Szolcsányit agyonlőhette, ez volt egyedüli kívánsága, most nyugodtan fogadja büntetését, azt állítván, hogy Balázs életéhez neki joga volt.

Marie és Tristan megrendülve álltak.

Ezt a megoldást senki sem várta volna.

— Szegény Balázs — suttogá a grófné könyes szemekkel. — Sötét jelleme egy perczig sem engedé, hogy boldog legyen. Mily borzasztó lehetett halála.

Némán haladtak egymás mellett. A kastélyban Urbán és fia várták őket. Thisbe rémülten futott nővére elébe.

— A holttestet Ivándra szállítottuk — mondá Urbán. — Még lélegzett, midőn megta-

láltuk, s nagyon távol lett volna hazavinni, bár, fájdalom, a következés megmutatta, hogy mind-egy volt, a szállítás közben meghalt a gróf...

— És Borbála? — kérdé az ifju Urbánra pillantva Tristan. — Neki még most sincs nyoma?

— Aligha visszatérhet valaha, azok után, amik történtek, — mondá fájdalmas arczczal a kérdett — ki mindent elkövetett, hogy őt feltalálja, s ezt a két ifju gróf előtt nem is titkolta, kik mindketten ifjak és szerelmesek lévén, érték fájdalmát a keresés sikertelensége fölött.

TIZENNYOLCZADIK FEJEZET.

Hónapok multak. A rendes nyugalom rég helyreállott Sutánban és környékén. Szolcsányi grófné és nővére még nagyobb elvonultságban éltek, mint ezelőtt. Gyászt viseltek Balázs grófért; vagy inkább ezt adták okául azon teljes visszavonultságnak, melyben a megrendítő események után napjaikat tölték, s egyedüli társaságukat Lazas gróf, ki Thisbe vőlegénye volt és Csáty Tristan képezé.

Tirzust Budapestre szállították a megye székvárosának börtönéből, hova Marie grófnőnek, kihallgatás miatt, néhányszor utaznia kellett, hol a multról, a mit tudott, elmondá.

A két tanu, kik a szerencsétlen szerelmi tragédia részleteit tudták, a két Szolcsányi fivér, halott volt, s így közvetlen tanuk hiányában, hosszú, talán évekig tartó tárgyalásra volt kilá-

tás, mi még a Szolcsányi névre sok kellemetlenséget rejthetett magában.

Ez és még egy más dolog is, volt oka, hogy Marie szokatlan levert, szomorú hangulatban tölté napjait. Nehány véletlenül kiejtett szóból azt sejté, hogy Thisbe még mindig Tristánért hevül, s vőlegényének csak azért nyújtá kezét, mert azt hiszi, hogy az ifjú Csáthy őt, ő pedig az ifjút viszont szereti.

Honnét merítette a leány e hitet, ki mondá neki. Történt-e köztük valamely vallomás, megmondá-e Tristan, vagy csak sejteté vele, hogy szive csakugyan nem szabad, s iránta nem érez mást rokonszenvnél! Minden oly kérdés volt előtte, mit megfejtteni nem tudott, kérdezni egyiktől sem akart, s neki sok gondot, nyugtalanságot okozott, annál is inkább, mert forró óhajtása lett volna, testvérét Tristan nejévé tenni.

Azt hitte: forró óhajtása volna ez a házasság! Hitte! De szive néma volt e gondolatra; egészen az ész műve volt ez a terv, mely kitartó erővel küzdött érzelmei ellen, s bátornak, elhatározott és erősnek érzé magát legyőzni azokat.

A női szivre semmi sincs oly hatással, mint az iránta nyilvánuló változatlan szerelem,

s ez volt azon kábitó hatalom, mit az ifju Csáthy Mariera gyakorolt, annak akarata, küzdelme, elhatározása ellenére s mi Thisbe menyasszonya lételevel növekedett. Addig benne látta a mentő eszközt, őt akarta holdoggá tenni saját boldogsága árán. Erte lemondani, érte áldozni fel a jövőt, melyet mindannyiszor komor felhők borítának lelki szemei előtt, ha arra gondolt, hogy nővére Tristán szeretve, más férfinak nyujtotta kezét.

Kikérdezte a leányt érzelmei felől, s az nyilt arczczal, határozott hangon állitá, hogy Lazast és egyedül csak őt szereti. Tristan tetszett neki, kellemesnek, rokonszenvesnek találta eleinte, s annak találja ma is, de Viktor mellett csakhamar háttérbe szorult, s teljes odaadással nyujtva kezét a francia grófnak, ki szivét megtudta nyerni.

Mi állt hát most még Marie utjában, hogy saját érzelmeit kövessse . . .

A korkülönbség! Ez volt, mi félelemmel tölté el a jövő iránt. Ő tul volt az ifjuság első idején, s bár szebb, bájlóbb és ellenállhatatlanabb volt, mint a korabeli hölgyek mindannyian, de sokkal okosabb, észlelődőbb azoknál: s ez volt mi bátortalanságot öntött szivébe. Keményebben,

tisztábban ítelt a helyzet eshetőségei fölött, mint azt helyében bármelyik asszony tette volna. Saját boldogsága árán nem akarta boldogtalanná tenni azt, a kit szeretett, s ki az ifjuság hevü-lékeny, tiszta itélettel nem bíró elfogultságában, neki megszámithatatlan alkalommal bevallá szerelmét.

Folytonos habozás, kétely, félelem és nyugtalanságban tölté napjait; szép, kifejezésteljes arcza meghalványodott. Belső küzdelmeit annál fájóbb, kínzóbb volt viselnie, mert nem közölheté azokat senkivel. Külsőleg semmi sem zavarta meg rendes harmonikus nyugalmát, látszólag a régi volt, de belől, szívében egy maró féreg rágódott, mi mind beljebb, mélyebben hatolt, megtámadta szerveit, idegessé tette lényét, s nem engedé élvezni neki azon örömet, mit más körülmények között, testvére férjhez menetelén érzett volna, kit ő nevelt, kit leányaként szeretett, s kinek boldogságán nem szünt meg titkon kételkedni . . .

Tristan a legnagyobb elragadtatással fogadta Thisbe eljegyzését, legjobb s egyedüli barátjával, Viktorral, kinek jellemét, érzelmeit és becsületes szívét már a gyermekkorból ismeré.

— Jobb férjet, biztosabb jövőt nem választott volna Thisbe, — mondá Szolcsányinénak — s hogy az, a mit állit, teljes meggyőződése is volt, mutaták őszinte, igaz kifejezésü szemei, melyekről Marie tudta, hogy azok nem tudnak hazudni.

Kitűzték az esküvő napját. Lazas Erdélyben lakó rokonai fölkeresték Sutánon a grófnékat, kik viszont látogatásokat tettek nálok; az ősz és tél kellemesen mult el, s bár Marie egészsége kissé meg volt támadva, Thisbe erre nézve a legjobbat remélte a tavasztól, midőn ő már asszony lesz, nővére valamely fürdőbe mehet, vagy levegőt változtatva, egy időre nyugalma visszatér, kételyei, melyeket Thisbe finom nő észlelő tehetségével felismert, végkép eloszlanak.

Senki sem várta az esküvőre kitűzött napot, május 1-sőjét oly örömmel, türelmetlenséggel, mint Tristan. Mintha ő lett volna a vőlegény. Ugy látszék, nagy reményeket kötött ahhoz, ha Marie egyedül marad, ő rajta kívül nem lesz más társasága, s neki alkalma leend teljes ragaszkodását, határtalan gyengédségét kimutatni iránta. Meggyőzni őt arról, miben Marie folyton kételkedik, hogy ő egyedül neki, érte, miatta kíván élni, s

rá nézve nincs e földön más boldogság, más cél, mint neki szentelni jövőjét.

A kitüzött nap érkezett, s az ily ünnepelethez méltó csendben tarták meg az esküvőt. Az egykor szokásos barbár fényvel, lármával megtartott lakodalmak, a világ műveltségével kimentek a divatból, s a sutáni grófnők lelkében nem talált visszhangra az, hogy midőn valaki egy egész életre határozó lépést tesz, észnélküli lármával, idegen, részvétlen vendégsereg összecsőditésével terhelje magát s zavarja nyugalma, s a két szükséges tanun kívül nem volt senki jelen az uradalmi kápolnában, kivéve Mariet és Tristán, kik őszinte szívvel kértek áldást az ifju párra, az ujonnan kötött frigyre, mely két egyformán nemes lélek szövetsége volt.

Heves könyvek között vált el a két, egymást forrón szerető nővér az esküvő után; s Marie még egyszer szorongva kérdé nővérétől: boldog vagy-e valóban, szived szerint választottad-e férjedet?

— Teljesen boldog — viszonzá az mosolyogva. — E könyvek csupán csak azon fájdalmat jelentik, mely a tőled való elválásból ered. Nemde, gyakran látjuk ezentul is egymást, s miután

most egyedül maradván, senki más nem lesz oldaladnál Tristánon kívül, jó, őszinte, meleg lész iránta. Megérdemli azt tőled, mert szive egész feláldozásával — szeret!

Marie meglepetve, megrendülve nézett reá. Soha sem beszéltek eddig erről, s meglepetve hallá nővére ajkairól e nagy bensőséggel kiejtett szavakat.

— Ki mondá ezt neked? — kérdé elfogultan — mert új gyanu kelt szívében nővére férjhezmenetelére nézve.

— Lehetetlen nem látni érzelmeinek mélységét, forróságát — viszonzá kitérően Thisbe. — Ne utasítsd vissza e szívet. A legnagyobb boldogságra érdemes az ily szerelem! Te azzá tudnád őt tenni.

Azután búcsút vettek, s a fiatal pár elutazott Erdélybe, Lazas birtokára. Marie teljesen egyedül maradt, míg Tristan a vasuti állomásra kísérte őket, és az nap nem tért vissza Sutánra; gyöngédsége ösztönszerűleg megmondá neki, hogy Sután asszonyának nyugalomra, csendre van szüksége elmélkedéseihez, melyek agyát és szívet teljesen igénybe vették.

TIZENKILENCZEDIK FEJEZET.

Ismét hetek multak az esküvő után, s a természet teljes fényben diszlett. Thisbe minden levelében azt kérdé Marietól, mikor látogatja őt meg, vagy mikor jőjön ő férjével Sutánra, s minden levelében boldogságáról beszélt. Szolcsányiné végre elhitte, hogy testvére szive szerint ment férjhez és minden kérdésére azt válaszolta: meglátogatlak nem sokára . . .

Napjait, heteit pedig ugy folytató Sutánon, mint remete. Olykor Tristán sem kívánta látni, ki ugy látszik, egészen felhagyva tervével, hogy pályáját folytassa s elhagyja birtokát, teljesen a gazdálkodásnak adta át magát s e foglalatosságon kívül minden idejét olvasással, irással, vagy a grófné társaságában tölté.

Ha olykor megkisérlé szerelméről beszélni, Marie rögtön félbeszakítá. — Nincs ennek czélja, értelme köztünk — mondá neki. — Te a megszokás

által kiábrándulsz. Fiatalos képzelődésed helyes irányt vesz, józanul ítélsz, boldog lész s hálásan gondolsz reám.

Tristan ilyenkor szomoruan elhallgatott. Türelme fogyni kezdett, méltatlannak találta Mariehoz e modort; keserü érzelmek kinozták, ha egyedül volt otthonában; s napokig hideg tartózkodással viselte iránta magát, ki nem akarta őt megérteni, ismerni, mert hogy régóta szereti őt: azon nem kételkedhetett.

— Meg fogom neki mutatni, hogy éltem boldogan vagy boldogtalanul az övé. Ha nem méltat azon kegyre, hogy nekem adja magát, birása nélkül is neki fogok élni! Egykor majd belátja, hogy csalódott, midőn nem hitt bennem, s mindenkor készen talál boldogságra. Az a szív, mely így tud szeretni, nem változik soha.

Egy visszautasittatás után feltette magában, hogy nem beszél többé szerelemről Marievel, s nem is tette. A régi meleg, gyöngéd, előzékeny volt, de érzelmeit nem emlité, s ez lassankint feltűnt a grófnénak, ki feladatául tűzte ki, hogy őt kigyógyítja, s most nem volt alkalma többé ellensúlyozni annak ömlengéseit . . .

Majdnem nélkülözte az édes, megszakadt

szavakat. Rosszul esett neki a szeretett ajkak hallgatása. Többet szenvedett mint Tristan, ki nem lankadt reményeiben, ki megelégedett azzal, ha láthatta, hallhatta hangját, közelében tudta. Az ő szive oly gazdag volt a szerelem kincseiben, hogy nem sóvárgott más után, mint hogy e kincsektől soha meg ne fosztassék, s élve vagy halva Marie tulajdonának érezte magát.

Egy este Sutánról visszatérve, egyedül ült szellős erkélyén, midőn a kertből sötét árnyat látott közeledni, mely egyenesen felé tartott s a félhomályban női alaknak ismeré fel, a nélkül hogy arczát kivehette volna.

Élénken ugrott fel helyéből. Ki jöhetett hozzá, e néma helyen, ily időben? Az alak, a mozgás még is ismerősnek tetszett neki.

Az erkély rácsozatához lépett és várt.

Az alak mind közelebb jött, már határozottan kivehette körrajzait. Nő volt. Fekete, szegényes ruhában, kuszált göndör hajjal, majdnem futva közeledett, s midőn megállt előtte, ő önkénytelen meglepetéssel, megdöbbenéssel kiáltá: — Borbála!

— Én vagyok — mondá keserűen a leány, — s fáradságában, kimerültségében az ajtó küszöbére ült. — Eljöttem önhöz, hogy mentse meg

atyámat, kit halálra fognak itélni. Akasztófára! Hallja, akasztófára! S én leendek irtózatossal halálának az oka.

— Még nincs elítélve — viszonzá megnyugtató halk hangon Tristan, kinek e látogatás borzasztó volt. — És kegyed nem oka annak, aminek előbb-utóbb következni ugyanis be kellett volna. Csendesüljön, s mondja: honnét jött. Sokat kerestettük önt. A grófné mindent elkövetett, hogy felleljük nyomát.

— Minek? — kérdé vad fölajdulással a leány és zokogott. — Mi célja lehetne már az én életemnek. Csak arra kérem önt, gróf ur, tegyen valamit atyámért, s tőrjön meg engem itt egy pár napig titokban, míg kipihenhetem magamat. Emberekkel találkozni nem akarok, a gyilkos leányát mindenki eltaszítja. Ön, tudom, hogy jobb mindenkinél. Adjon egy kis helyet, ahol megpihenhetek.

— Szívesen — viszonzá Tristan bár kellemtelen volt e kérelem teljesítése neki. — De nem titokban. Mily szinben tűnhetnék az fel, hogy maga titokban nálam időzött. Leány — ifju embernél... Kegyednek nincs mitől félnie, a grófnét tudositani fogom ittlétéről.

— Ugy megyek! — mondá kétségbeesett hangon a leányt s felállt, tántorogva megindult, könnyei záporoként hulltak arczára. — Ily feltétel alatt nem maradok.

Az ifju utána sietett. — Nem eresztem, — mondá, megragadva, karját. — Bizalommal jött hozzám, s most csalódva távoznék? Maradjon. Legyen kívánsága szerint. Ittlétét ne tudja meg senki. Pihenje ki magát, s csak akkor menjen, ha biztos helyre mehet. Arról majd gondoskodom.

A villa egyik vendégszobájába vezette őt, s kérdé, ha nem akar-e valamit enni. A leány fuldokolva felelt, hogy pihenni akar, s az ágyhoz közeledve, kimerülten dőlt le arra és rögtön mély álomba merült. Tristan kívülről rázárta az ajtót, tudta, hogy ez álom hosszú ideig s halálhoz hasonló módon fog tartani.

Ő maga keveset aludt. A kerten végighaladva, egy öreg, hetven éves nőhöz ment, ki az erdő szélén lakott s megbizható egyéniség volt. Felszólítá őt, hogy menjen másnap reggel a villába és maradjon Borbála mellett, ki beteg, de kinek ittlétét senkinek sem szabad tudni.

— Értem, — viszonzá az öreg nő, jelentőség-teljesen hunyoritva szemével, szerelmi összekötte-

tést gyanítván e titkolódás alatt. — Holnap reggel parancsára állok gróf urnak. Az öreg Sára megbízható, bennem még soha senki sem csalódott.

Tristan megnyugodva tért haza. Jó szive örült, hogy a szerencsétlen leány sorsán enyhíthetett, ki üzött vadként bolyongott a világban; atyjára akasztófa várt, reá pedig a legnagyobb megvetés, talán üldöztetés az emberek között.

Nem is sejté, hogy mily nagy befolyással lesz ez elhatározás jövő sorsára nézve.

A következő nap nem mert Sutánra menni. Félt, hogy elárulja titkát, s szava kötötte; Borbálának azt ígérte, hogy senkivel sem tudatja nála létét s azt meg akarta tartani.

A kimerült leány egész nap ágyban feküdt, nem bírta tagjait, fejét, mely forró volt a láztól, mozditani. Az öreg nő szüntelen mellette volt, s estefelé jelenté Tristánnak, hogy a beteg valamivel jobban van és nyugodtabb, de nagyon gyenge, kimerült.

Falun azonban minden kisebb térre lévén szoritva, a legcsekélyebb dolog is nagy eseménynek látszik, s többet beszélnek róla, mint a legtöbbször megérdemlé.

Ivándon reggel tíz órakor már minden cse-

léd tudta, hogy a fiatal grófhoz a mult este egy idegen érkezett, ki ott hált, beteg, s az öreg Sára asszony ápolja őt, de hogy ki az, honnét jött, miért rejtegeti a gróf: annak még nem jöttek nyomára, csak sejtik; mert így érdekesebb volt, hogy nőszemély! Ezt a lovakat jártató lovász a délelőtt folyamán már Sutánon az istállószemélyzetnek el is beszélte.

Marie grófné a napot teljesen egyedül töltvén, többször gondolt Tristánra, ki naponként vendége szokott lenni s ma elmaradt. Szokatlan és csodálatos volt ez előtte. Hogy nem utazott el, azt tudta, mert szó nélkül az ifju azt nem tette volna; találgatta az okot, s este komornájával beszélgetve, meg is tudta.

— Az ivándi lovász beszélte, — mondá a leány — hogy Tristan grófnak vendége van, ki későn este érkezett hozzá gyalog, titokban. Senki sem látta őt, egyik vendégszobába van elrejtve, s az öreg Sára asszony szolgálja ki. . .

Szolicsányiné rögtön megérté Tristan elmaradásának okát, s keserü érzések szállták meg, pedig ha igazságos akart lenni, vehette-e rossz néven az ifjunak ezt, midőn ő soha, legkisebb reményt sem nyújtott neki. . .

Es mégis rossz néven vette. A szerelem kivétel nélkül nagy önzéssel párosul. Ő boldoggá akarta tenni Tristán, megóvni őt oly házasságtól, mi később annak terhére lehetne; s most, midőn kételkedni kellett neki azon eskükben, biztosítékokban, mit az ezer és ezerszer ismételt előtte; éles fájdalmat érzett, megcsalatra hitte magát, férfiatlannak, szószegőnek tartá Tristán.

Egész éjjel be nem hunyta szemeit s elhárította, hogy másnap, ha Tristan meglátogatja őt, éreztetni fogja vele e viselet helytelenségét. Nem azért, hogy neki valótlanságokat állított, a mit nem érzett; hanem hogy közel szomszédságában botrányt csinált, miben saját cselédsége is megütközött, titokban nőszemélyt tartván magánál.

De Tristan másnap sem mutatta magát. Óra óra után mult, Marie maga sem tudta, mily lázas türelmetlenséggel várja, de az ifju nem jött.

— Ez méltatlan viselet! — kiáltá kitörve számtalanszor a nap folytán; és büszkesége még sem engedé, hogy tudakozódjék elmaradása okáról, holott ha nem tud az idegen hölgy Ivándon létéről, ezt bizonynyal már az első nap megtette volna.

Türelmetlensége, féltékenysége a legmagasb fokra hágott. Eddig nem is sejté, mily drága, mily nélkülözhetetlen lett már neki Tristan. Észrevétlenül lopta be annak szerelme, gyöngéd-sége magát szivébe; s mig nem kellett nélkü-lözni, mig nem rettegett annak elvesztésén, nem is ismerte annak valódi értékét, vagy legalább nem tudta megmérni. Most lett csak világos előtte a vonzalom, ragaszkodás édessége, boldog-sága, mit az ifju részéről tapasztalt, melyet ne-mével a hidegségnek fogadott, s mely most már, ugy érzé, nélkülözhetetlen neki.

Az egész napot a legnagyobb izgatottság-ban tölté, s midőn újra este lett, összes remé-nyét a következő reggelhez köté. Fájdalma már haragra változott. Illetlennek, neveletlennek, há-ladatlanak mondá Tristán, ki, ha nem a szerető, de a lekötelezett kötelességeit hanyagolja el. Utazni, távozni akart, meglátogatni Thisbét, kit végre is illendő már, hogy fölkeressen, de nem tudta elhagyni Tristan közellétét, nem volt ereje, hogy megváljon tőle. Heves könnyeket hullatott, megbánta balgaságát, mi végre is csak önáltatás volt. Hány házasság, hány szerelem köttetik na-gyobb korkülönbséggel, mint az övé volt, s végre

is addig tart a szerelem, a boldogság, — a mig tart! Miért ne tarthatna az övé soká, örökre, a halálig.

Igaz és ál-okoskodásokkal kinozta magát. Iszonyu órákat töltött. Majd látni óhajtá Trisztánt, okvetetlen, mielőbb; majd félt volna vele találkozni most, ily kedélyállapotban. Gyengének érezte magát. Sejté, hogy mit annak feláldozó szerelme, meleg vallomása, édes, odaadó lénye, kitartása, néma türelme, nem tudtak előidézni nála, a féltékenység vad kétségbeesése emelné diadalra: a rettegés elveszítése miatt, minden önuralmától megfosztaná — ha összejöne vele.

És mégis, végre nem állhatott ellent vágyának, hogy megtudja a valót. Sem az utazásra nem tudta elhatározni magát, sem a türelmet nem bírta továbbra föntartani szívében s elhatározta, hogy meglepi Trisztánt látogatásával s bizonyosságot szerez a dolgok állásáról. Vagy — vagy! Tisztába akart jőni. A bizonytalanság irtózatos volt neki.

Befogatott, és harmadnap délelőtt Ivándra ment.

Trisztánt egyedül találta, ki megtudva jöve-

telét, szokott nyájasságával sietett fogadására, de Szolcsányiné éles szeme zavart vélt észrevenni rajta.

— Azt hittem beteg vagy — mondá neki, nyugodtságot erőltetve, s mélyen szemébe nézett. — Napok óta nem voltál nálam, eljöttem, hogy megtudjam elmaradásodnak okát. . .

Helyet foglaltak egymással szemközt, s az ifju gyönyörteljes kifejezéssel függeszté reá tekintetét.

— Valóban nélkülözte távolléteket? — kérdé elfogultan az örömtől.

— Naponként vártalak. Aggódtam miattad, mert hogy más ok tartóztatott, mint betegség, nem hihettem.

— És mégis más okból eredt itthon tartózkodásom — viszonzá elkomolyodva Tristan, mert fájdalmat érzett azon gondolatra, hogy nem beszélhet őszintén. — De megbocsát nekem grófné, nemde? tudva, hogy mily nehezemre esett a távollét.

— Ha megmondod az okot, mi nem engedé, hogy felkeress.

Más körülmények között talán nem így felelt volna. Most már nem érzett türelmet, hogy

szócserébe bocsátkozzék, hogy enyelgéssel, vitakozással töltse az időt. Tudni akart mindent. Szive vad türelmetlenségben, szilaj félelemben dobogott; fürkészve vizsgálá az ifjút.

— Az első eset ez grófné, hogy kívánatát nem teljesíthetem — viszonzá kérő hangon az ifju. — A fájdalmat, kint, kétségbeesést le nem irhatom, mit e három nap órái alatt éreztem, hogy nem láthatám. S az okot mégis kénytelen vagyok elhallgatni. Oly titok az, mi nem az enyém.

— Szabad nekem megmondanom, mi tartóztatott? — kérdé, nyugodt mosoly alá rejtve keserüségét Marie.

— Ha nem kívánja, hogy igennel válaszoljak; ha megengedi, hogy hallgassak, ha el is találta a valót. . .

— Kivánom! — mondá emeltebb hangon, szenvedélyesebben a grófné, mint talán maga is akarta volna. — Nincs talán ehhez jogom? De a k a r o m tudni, mi választott el tőlem három napra, mi választ el, talán — örökre!

Az ifjunak láng boritá el arczát e szenvedélyes szavakra. Marie még soha sem beszélt így vele, s ösztönszerűleg eltalálta, mi lehet az ok, mely a fölhevülésre ingerlé.

— Ujra mondom, kívánjon bármit, ez e g y e n kívül; e kérdésre nem felelhetek — viszonzá, kezeit kérően összetéve Tristan.

Szolcsányiné gyorsan elhagyta helyét.

— E bánásmódod sért — mondá fájdalomasan, s szemei könyesek lettek. — Rejtesz valamit előttem e házban, s én nem akarok terhedre lenni, azért megyek. . .

De nem ment. Ugy érzé, hogy el kell esnie. Halántékai kicsattanással fenyegették, ütere lázasan vert, keringeni érzé maga körül a butorokat, a szobát és inogni lábai alatt a földet; s ujra visszahullt elhagyott helyére, szemeit lehunyta, mintha meg akarna halni. Izgatottsága a legmagasb fokig emelkedett.

Tristan, bár rettegett rosszullete, haragja miatt, percz alatt felfogta a helyzet jelentőségét, Marie kedélyállapotának, elgyengülésének előnyeit, s elhatározta kizsákmányolni azt. Esdő, meleg tekintettel legelteté rajta szemeit.

— Igaz, — mondá halkán, komolyan — titkot rejt e ház, melynek el nem árulására szavam köt, s ha tenném, nem becsülhetném magamat. Nem szólhatok.

— Pár nap előtt egy hölgy érkezett hozzád

éjnek idején — suttogá halkan a grófné, minden szót kinos volt neki kiejteni, mert érzé, hogy helytelenül cselekszik.

Az ifju lesüté fejét, nem felelt.

— Ezt a hölgyet itt rejtve tartod azóta, az én közelemben, a cselédség botrányára, mely Sutánon épen ugy mint Ivádon suttog róla. Ez nem helyes, nem hozzád illő, s irántam méltatlan viselet.

— Mit feleljek erre. . .

— El kell ismerned, hogy igazam van — folytatá a féltékenység gyötrelmétől mindinkább megkapatva Szolcsányiné; — ha meggondolod mindazt, mit nekem érzelmeidről beszéltél, szégyenlened kell magadat.

— A mit annyiszor ismételtem süket füleknek, ma is változatlanul megőriztem szivemben, mely kifáradhatott a szenvedésben, de változni nem fog soha!

— Hogyan egyeztethető ez össze — mondá Marie, kinek mennyei zeneként hangzottak fülében e szavak. — Engem szeretsz és mást rejtegetsz magadnál. . .

Tristan nagyon halavány lett, szemei égtek azon emberfeletti erőlködéstől, hogy nyugalját

megtarthassa; de érezte annak közeledését, mi után oly régen sóvárgott, s el akarta azt érni, tudva, hogy idő előtt nem szabad gyengének lennie.

— E más nincs összeköttetésben érzelmeimmel.

— Ily emelt fővel, őszinte tekintettel mondd ezt? — kiáltá kévvel, kétségbeeséssel Marie. — Te is csak férfi módra tudsz szeretni; kétféleképen magyarázod azt, mit csak egy módon érezhet, a ki igazán szeret.

Most ki volt mondva, a mit az ifju várt, remélt, kierőszakolt. A féltékenység kinja megdönté az ész jól kigondolt okoskodását, elhatározását; s feledve volt a korkülönbség, a jövőtől való félelem, minden; Marie csak arra gondolt, hogy elvesziti ezt a gyöngéd, ragaszkodó szívet, mi oly ritka nőnek jut osztályrészül s oly kevés, oly ritka férfi kebelében létezik.

Tristan nyugalma, hidegsége megtörött ez érzékeny, sóvárgó, panaszos hang hallatára, s vége volt erejének; percz alatt Marie lábaihoz borult, ki az első perczben majdnem átengedé magát a boldogság varázsának, de azon tudat, hogy pár szoba távolságra tőle egy nő van, ki ha Tristannak nem is szívet, de gyöngédségét

birja, eltávolítá őt tőle. Visszahuzódott és küzdelmében reszketett.

— Mi áll még közöttünk? — kérdé fájdalmasan az ifju. — Érzelmei erősebbek, mint akarata. — A ki féltékeny, az szeret! s ha tudni akarja, ki van ama szobában elrejtve, ugy kész vagyok elárulni a titkot, de csak egy feltétel alatt, ha elismeri, hogy tetteimhez, érzelmeimhez joga van.

Marie betakarta arczát. Elérkezett a pillanat, hol határozni kellett, s ő még mindig retgett a szótól, a kiejtendő »igen«-től, mit szive teljes erejével kiabált.

— Feleljen! — könyörgött az ifju, megragadva kezeit. — Tudja, hogy éltem üdve van e szóhoz kötve, a mi közöttünk áll, az csak agyszülte rém. A jövő mutassa meg, hogy hol a szerelem igaz — ott nincs más lehetőség, mi elválasztja a sziveket, csak a halál.

Hévvvel, meggyőződéssel, lelkesüléssel voltak kiejtve e szavak, s legyőzték Mariet, ki őrvjngve szeretett, ki elfáradt a küzdelemben. Lázás vágy, ellenállhatatlan vonzalom ragadta meg. A kezeit szorító kezek lágysága, az ifju lehelletének illata, a selymes hajból kisugárzó melegség megrésze-

giték. Ez az első érintkezés új életet öntött belé, tagjait megremegteté. A sötétség után, melyben lelke tévelygett a magára erőszakolt tartózkodásban, reggeli vidámságba borítá. Hirtelen, hajnalhasadásban látta az életet, s féktelen szenvedélyében elvakulva, az ifju karjaiba veté magát, ki elragadtatva ölelé őt keblére.

— Szeretlek! — suttogá Marie; többet nem tudott mondani. Ebbe az egy szóba beleönté lelkének, szivének minden szenvedélyét, leküzdött szerelmének örületét. — Szeretlek! — ismétlé még egyszer, azután elhallgatott. Többet nem is próbált mondani. Minek! Ez az egyetlen felkiáltás mindent, mindent magába foglalt, a mit érzett, s mit Tristan tudni akart, mi után oly rég, oly hosszú idő óta sóvárgott.

HUSZADIK FEJEZET.

A nagy szó ki volt mondva, a boldogító vallomás mindkét részről megtörtént, de a féltékenység Marie kebelében nem aludt el: tudni akarta a vetélytársnőnek tartott hölgy kilétét.

— Tirzus Borbála van ama szobában elrejtve, betegen, testben, lélekben kimerülve, megtörve — mondá Tristan.

— Borbála! — kiáltá a bámulat hagján Marie; s uj kétely szállta meg szivét. — Miért jött ő hozzád, mi hozta épen ide, midőn természetes menhelye egyedül Sután lehetett volna?

— A félelem nem engedé őt oda menni. Azok után, mik atyja részéről történtek, nem merte átlépni a Szolcsányi-ház küszöbét.

— Nem tudja, hogy kerestetém őt mindenfelé?

— Fogalma sem volt arról, mert éjszaka érkezett ide. Gyalog, kimerülten, rettegve, hogy

valakivel találkozik; iszonyu volt őt látni; én még csak néhány szót beszéltem vele, midőn megérkezett, azóta nem láttam. Sára ápolására bíztam.

— Igazságtalan voltam irántad — mondá pár percnyi habozás után Szolcsányiné, mert még most sem volt teljesen meggyőződve, de benső sugallatára hallgatott. Örömet hitt volna, hiszen e hittől függött most már boldogsága.

— No lássa — viszonzá áradozva az ifju. — Végre hallom ajkairól azt, a mi után oly sokat sóvárogtam. Éltemet örömmel odaadnám a tudatért, hogy nemcsak ma, de a jövőre, mindig, az örökkévalóságig bizik bennem. Ez a sziv, mely még soha sem szeretett, nem fog változni. Siratom azon órákat, miket kételyei miatt elveszték. Soha sem leszek képes azokért kárpótlást szerezni. . .

A grófné meghatva nézett reá.

Az ékesszólás nagy fegyver, minden körülmények között, de soha sem oly hatalmas, mint midőn a szerelmet tolmácsolja; s Tristan teljes mértékben birt e fegyverrel, mert szivéből merité szavait, mert érzé is, a mit beszélt.

— Valóban így fogsz-e mindig érezni? —

kérdé Marie, míg szemébe önkénytelen köny szökött a gondolatra, ha Tristan megváltozhatnék iránta.

— Nem szó, nem ígélet, tettek mutassák meg szerelmem nagyságát; a jövő, melynek egyedüli eszményképe, reménye mindig ön volt Marie...

Azután hosszasan beszélgettek Borbáláról, mit tegyenek vele. Tirzus halálra íteltetése kétségtelen volt. Kettős, és a Balázson elkövetett, évekig táplált boszúból eredt gyilkosság semmi nemü kegyelemre nem számíthatott, s a szegény leány iszonyu sorsnak nézett elébe. Megbélyegezve atyja bűne és halála által, mire számíthatott az emberek között...

— Mi pártját fogjuk — mondá Marie. — Sutánon marad, s talán évek múlva még boldog is lehet; hallottam arról, hogy a fiatal Urbán szerelmes volt belé. Ő akkor tudni sem akart róla. Most boldog lehetne, ha az még meg nem változott.

— Ha sikerülne összehoznunk őket! — mondá sóhajtvá Tristan. — Én nagyon háladatos vagyok Borbála iránt, mert közvetlenül, tudtán kívül bár, de nagy, már alig remélt boldogság-

hoz juttatott; s én, ha csak tőlem telik, legalább elégedetté szeretném őt tenni.

A grófné rövid időt töltött még Ivádon, azután haza hajtatott. Tristan szerette volna őt elkísérni, de Marie kérte, hogy hagyja ez este egyedül, elmélkedéseivel — szívével. . .

A következő nap Borbála jobban lett, felkelt, kiült az őszi napfényre melegedni. Halvány, beesett arczát ez sem volt ugyan képes megpirítani, de hizelegve hullt hajára, ruhájára, s ő szomorú mosolylyal kísérte játékát; rá nézve napfény, meleg már nem jelentett semmit. Éltegyász, jövője csak kínos reménytelenség lehetett.

Midőn Tristan megtudta, hogy felkelt, s az erkélyen van, felkereste őt. Borbála már megsziről könyörögve nyujtá felé kezeit: — Tegyenek valamit atyámért, — mondá eskedekelve — ne hagyják őt örökös börtönben sinyleni.

Tristan valamennyire megnyugtató, s elmondta neki a grófné üzenetét, hogy házában mindig otthont és menhelyet talál, s mihelyt jobban lesz, átszállítják őt Sutánra.

Hálás könyvek törtek elő e hirre szeméből, s midőn az ifju tudtára adta, hogy a délelőtt folytán Sutánra megy, a legmelegebb szavakban

kérte: tolmácsolja köszönetét, érdemetlennek állítva magát a kegyre.

Tristan nemsokára lóra ült és dobogó szívvvel száguldott azon az uton, hol oly sokszor mérte meg már a távolságot a két birtok között, s oly sok szomoru és leverő eszmével tépelődött.

Most boldog és reményteljes volt. Rá nézve a nők eszményképe Marie volt, egyedül; legkedvesebb ábrándja, vele tölthetni napjait... Ezt most elérte, erdő, mező biborfényben uszott előtte, belső boldogsága érzetének képzetében. Elbájoltan tekintett körül; minden fényes, minden tündöklő volt távol és közel, s legfényesebb, legtündöklőbb — szive.

Kellemes szellő lengett körülötte, magával hozva az erdők sűrűjének illatát, s ő rövid galoppban szegte át a csillogó réteket, mik az őszi sárgás virágok által aranyos szőnyeghez hasonlítottak. Láttá közeledését boldogsága színhelyének. Feltűnt előtte a sutáni park fehér kerítése, belülről zöld fenyő csoportjaival, mig kívülről a kerítés mellett a hosszú sor szederfa vonult el barnulni kezdő levelekkel; az őst hirdeté, de az ő szívében fakadó tavasz volt, kedves kikelet, a nyár gazdag reménységével. A világosság tiszta

fürdőjében, a napsugarakban nyargalt az udvarra, s midőn leugorva a lépcsők felé sietett, a park ajtajából fehér kendő lobogását vette észre, mi kétségkívül az ő hívására lengett. Hirtelen megfordulva arra vette útját, a magas női alakban Mariet vélte felismerni, de nagy meglepetésére Thisbe állt előtte, ki nevető arczczal mindkét kezét nyujtá felé.

— Vártam önt Tristan, tudtam, hogy azok után, mik tegnap történtek, ma reggel el kell jönnie, s ime nem csalódtam. . .

Enyelgve nézett szemébe és bájosan nevetett, magával ragadva Tristán a jó kedvben, ki szive boldogságával ugy is hajlandó volt arra.

— Ugy-e meglepi látásom? — kérdé Thisbe. — Azt hitte, egyedül találja Mariet, s most csalódva látja, hogy a kedves tète-á-tèteből nem lesz semmi. Vártam jövetelére, mindenekelőtt beszélni kívánok önnel, jőjjön velem.

Tristan nagy boldogságában mindenre hajlandó volt. Karját nyujtá ifju társnőjének, s megindultak a hosszú hárs-alléban, mely a bejárástól egyenes irányban vezetett, s a meggyérült levelek között mindenütt áttört napsugár hosszú pásztában futott előttük.

— Most mondja el nekem, mióta szereti Mariet — kérde Thisbe.

— Az első perctől, midőn eszméletre ébredék — viszonzá hévvel Tristan; — gyermekkorom óta egy eszménykép élt szívemben. Ő volt! Ráismerék, midőn Sutánra érkezém. Gondolatban, érzésben, szívemet, lelkemet azonnal neki adtam.

— És én sokáig azzal kecsegtetém magam, hogy értem hevül — viszonzá enyelegve Thisbe. — De igaza van, Marie mellett mindenki eltörpül, észrevétlen marad. Felséges érzés lehet őt szeretni, de még felségesebb — szerettetni általa.

— Mily méltóan tudja szavakba önteni, a mit érzek — mondá elragadtatva Tristan. — Csak azt óhajtom, hogy birnék azon ékesszólással, mely kifejezhetné érzelmeimet, de azt hiszem, nincsenek arra szavak.

Thisbe mosolygott. A nők semmit sem irigylenek egymástól jobban, mint egy igaz, mélyen, gyengéden szerető szívet, s hogy Lazasné nem érzett irigységet nővére iránt, az volt oka, mert ő maga is kimondhatatlanul szerette, s mert — boldog volt. . .

— És Viktort nem is kérdi? — mondá pár percnyi szünet után. — Ő is itt van, s ma

reggel már Ivándra akart menni. Tegnap este érkezünk.

— És remélem, hosszú ideig maradnak itt...

— Talán igen, én szeretnék maradni, de nem tudom, Viktor hajlandó-e, mert csak néhány napra jöttünk.

— A férfiak azt teszik, a mit nejeik akarnak, s Viktor e mellett még francia is.

— Nagyon boldogok vagyunk. Lássá Tristan, mennyit beszéltek arról, hogy mindenben az első nyomot kell csak megtalálnunk, s előttünk terül el a helyes út. Most látjuk, hogy nem úgy van. Mindenkit és mindenben megcsalt az első nyom, de senkit nem oly csunyán mint a szegény Borbálát, ki maga idézte elő atyja és saját boldogtalanságát.

— Ennek be kellett következni. A bűn büntetést követel; szeretném azonban tudni, hol csaltak más irányban az első nyomok; én ma is hiszek bennök, s nem egykönnyen hagyom magamat legyőzni.

— Például Marie; ő meg volt győződve, hogy én önt szeretem. Kegyed meg volt győződve, hogy nővéremnél nem talál rokon érzelmre, Viktor pedig határozottan azt hitte, ne-

künk kettőnknek önnel: egygyé kell lennünk, mert boldogult sógorom s nővérem így óhajtják. Nem mert közeledni, pedig én elég alkalmat adtam neki, jól tudván, hogy Marie önt, ön pedig őt viszont szereti...

— Ugy kegyed ügyesebb volt nálam, én reménytelenségemben iszonyuan szenvedtem.

— Mondja csak Tristan, nehéz volt valloásra birni őt, ezt a komoly, magába zárkózott asszonyt, kinek csak az tudja, milyen édes szive van, ki úgy ismeri, mint én, kinek anyja, nővére, védője és barátnője volt egy személyben.

— Nagyon elrejté előttem érzelmeit, mert aggodalmi voltak.

— A korkülönbség! — kiáltá Thisbe — s ez még most sem mult el egészen nála.

— Beszélte róla? — kérdé ijedten Tristan.

— Sóhajtva tett említést arról, de láttam, hogy jól estek neki ellenérveim. Minden házasság egyformán kezdődik, mondám neki. Eleinte megvan az ujdonság varázsa. Ha szerelemből házasodnak össze, a boldogság addig tart, míg a szerelem, azután lankadva ez, elmulik amaz is; s a kérdés csak abban rejlik a jövőre nézve: mily mértékben marad meg szivökben ama va-

rázs, az első együttlét, az első hév -- emléke! A kor, elmúlt báj, vagy megszokott szépség, mind nem hatnak erre! Kedély, szívmelegség s a szellemi egyöntetőség, a mi a házasság igaz és ingathatatlan alapja, ha e részben összeolvadtak, úgy örökös a szövetség, s oly lény, mint Marie, nem lesz öreg, mert szellemi fensőbbsege, bájos, gyöngéd lénye csak a halálban veszhet el.

— Ezeket mondta neki? — kérde elragadtatva Tristan s melegen vonta ajkaihoz az ifjú nő kezét.

— Szóról szóra — viszonzá Thisbe.

— Mindezeket én már számtalanszor ismétlém neki, de ő alkalmasint szerelmi vakságnak tartotta, nekem pedig életem volt e meggyőződéshez kötve...

HUSZONEGYEDIK FEJEZET.

A hosszú meleg őszt enyhe tél váltotta fel, s Borbála rég idő óta a sutáni kastélyban lakott, hol nemében az apathiának tölté napjait; legtöbbször egyedüli tétlenségben, s oly némán, hogy Marie gyakran félve szólítá meg őt, ha magánál van-e vagy önkivület vett rajta erőt.

Az öreg ápolóné átjött vele Ivándról s szüntelen mellette volt. Hirlapokat nem volt szabad kezébe adni, mert abban hetek óta folyt Tirzus vallatása, pöre, védelme s karácsony felé — elítéltetése. Mint előre látható volt: kötél általi halálra.

Irtóztató nap volt ez Szolcsányi grófnéra nézve; maga Tristan is megrendült az ítélet olvasására, mit majdnem biztosan tudott már hónapok óta, s most mégis megrettent tőle. Midőn a kivégzés reggele elkövetkezett, fájdalmasan szemlélték Borbálát, ki semmit sem sejtve,

ült szokott helyén szobájában; összetett kézzel, némán, nyugodtan, magába vonulva, tépelődve a jövőn: mi fog történni atyjával. . .

Most a bitófához közeledik, most föllép, most megragadja a hóhér, stb. . . ez iszonyu képek kinozták Mariet gondolatban. Maga elé képelve az egész eseményt, melynek már rég be kellett volna következni, ha a Szolcsányi fivérpár nem lett volna hiubb, mint igazságos, s mi neki annyi álmatlan éjet s oly sok alkalmatlanságot, rettegést okozott.

Számtalanszor a fővárosba kellett utaznia s elmondani, a mit a multra s az utóbbi gyilkosságra nézve tudott. Egyszer szembesíték is Tirzussal, ki lábaihoz borult, bocsánatot kért tőle, s leányát, kit többé látni nem akart — kegyeibe, pártfogásába ajánlá.

Végre, midőn a volt főkertész kivégeztetésével be volt fejezve minden a történetekből, egy napon tudtára adták Borbálának, hogy atyja hirtelen meghalt a börtönben, s az megnyugodott halálán, és lassanként természetesebb életmódhoz kezdett.

De még egy megpróbáltatás várt reá, ki szenvedélyes szívének egész hevével szerette

Csáthy grófot, kiről tudta, hogy az alig vette őt számba, de mégis keserü könyeket hullatott titkon, midőn megtudta, hogy a grófné mely napon tartja esküvőjét az ifjuval, kinek minden szava, minden tekintete ama nagy szerelmet árulá el, mit az özvegy iránt teljes szivéből érzett.

A kitüzött napra Lazas gróf megérkezett nejével, s Marie és Thisbének egy rokonával, ki az egyik tanu szerepére kéretett fel, a másikat Lazas képviselte. Csendes, kellemes estét töltöttek együtt. A kis család tagjai közül senki sem vágyott a nagy világ zaja, s az emberi társaság után, és ez biztosítá leginkább Marie és Tristan házasságának boldog jövőjét, mert valóban boldog csak az lehet, ki távol él az emberektől.

A vidéken is csak kevesen tudtak az esküvőről. Teljesen megőrzék annak csendességét, ünnepét és boldogságát, s midőn a kisdéd násznép elutazott, s az uj házasok magukra maradtak, Tristan még egyszer és teljes szivéből ismétlé Marie előtt az oltárnál elmondott eskü formájába öntött fogadást, s elragadtatva tette hozzá: isten engem úgy segéljen, a hogy ezt az édes kötelességet, a mig élek — meg fogom tartani. . .

És megtartotta! Marienek soha sem volt oka megbánni azon lépést, mitől oly nagyon félt, mert kimondhatatlanul szeretett. Boldog volt és boldogított. Nem a világ zajában, emberek között keresték a boldogságot, hanem egymásban találtak fel mindent. Az igaz szerelem nincs alávetve bajnak, változásnak, kornak; s ha eljön a nehéz óra, mely elszakítja a sziveket, a válás fájdalmában is megmarad azon vigasztalás: a mig éltem, boldog voltam, mert szerettetem és szerettem s érzelmeim nem voltak változásnak alávetve.

. . . . .
Borbála évek mulva a fiatal Urbán Bélához ment nőül, ki nem szünt meg ragaszkodni hozzá, s midőn észrevette annak szívében maga iránt a vonzalom első nyomát: sietett azt felhasználni és megkérni kezét.

Az első nyom tehát mindenhová elvezette történetem hőseit, s ha figyelemmel kísérjük az életet, látni fogjuk, hogy az első nyom az, mit mindenben és minden alkalomkor fel kell találnunk, hogy ahhoz irányozzuk tetteinket, jövőnket; s egyenes uton haladva, ne ingadozzunk a jóban, ha próbáltatásoknak vagyunk

is kitéve s göröngyös is az ösvény, melyen haladnunk kell.

A helyes és igaz nyomtól mindig a legjobb ut vezet keresztül az életen, s az, ki az ész nyugalmával itél és a szív igaz hevével szeret: nem bánja meg, hogy született s nem téveszti el a helyes ut: első nyomát.

V É G E.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

OSZK

OSZK

